

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Diplomová práce

***Zahájení řízení dle o.s.ř. i zákona o zvláštních
řízeních soudních***

Zpracovala: Eva Šátková

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miroslav Ungr

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma *Zahájení řízení dle o.s.ř. a zákona o zvláštních řízeních soudních*, zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni, březen 2016

Eva Šátková

Poděkování:

Zde bych chtěla poděkovat konzultantovi mé práce JUDr. Miroslavu Ungrovi za ochotu, lidský přístup, věcné připomínky k práci, odborné podněty a za vedení práce.

Seznam použitých zkratek:

OSŘ	zákon číslo 99/1963 Sb. občanský soudní řád
ZŘS	zákon číslo 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních
FO	fyzická osoba
PO	právnícká osoba
ř.z.	říšský zákon
okr.s.	okresní soud
OR	obchodní rejstřík
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb. exekuční řád
SŘS	zákon č. 150/2002 Sb. soudní řád správní

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Historie.....	3
2.1	Vývoj civilního práva procesního.....	3
2.2	Půhon.....	9
2.3	Základní historické právní prameny procesního práva.....	11
3	Sporná a nesporná řízení.....	13
3.1	Společná ustanovení pro účastníky řízení.....	13
3.2	Některé společné zásady pro sporná a nesporná řízení.....	14
3.2.1	Překážky řízení.....	14
3.3	Nesporná řízení.....	16
3.3.1	Účastníci řízení.....	18
3.3.2	Zásady ovládající nesporná řízení.....	19
3.3.3	Příslušnost soudů.....	20
3.3.4	Charakter rozhodnutí v nesporném řízení.....	21
3.3.5	Náklady řízení.....	21
3.4	Sporná řízení.....	21
3.4.1	Účastníci řízení.....	22
3.4.2	Zásady ovládající sporná řízení.....	23
3.4.3	Příslušnost soudů.....	24
3.4.4	Charakter a funkce rozhodnutí.....	25
3.5	Činnost soudu před zahájením řízení.....	25
3.5.1	Smírčí řízení (prétorský smír).....	25
3.5.2	Určení otcovství souhlasným prohlášením.....	26
3.5.3	Předběžná opatření.....	26
3.5.4	Zajištění důkazu.....	26
4	Zahájení řízení.....	27
4.1	Podání.....	27
4.1.1	Forma podání.....	27
4.1.2	Obecné náležitosti podání.....	28
4.1.3	Účinky zahájení řízení.....	29
4.2	Zahájení řízení dle OSŘ.....	30
4.2.1	Žaloba.....	30
4.2.2	Zahájení řízení dle V. části.....	37
4.3	Zahájení řízení dle ZŘS.....	39
4.3.1	Zahájení řízení na návrh.....	39

4.3.2	Zahájení řízení bez návrhu	39
4.3.3	Zahájení řízení ústně do protokolu	40
4.3.4	Řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob.	41
4.3.5	Řízení o některých otázkách týkajících se PO a věcech svěřeneckého fondu.....	44
4.3.6	Řízení o pozůstalosti	46
4.3.7	Jiná řízení	47
4.3.8	Řízení ve věcech rodinněprávních	50
4.4	Zahájení insolvenčního řízení.....	54
4.5	Zahájení rozhodčího řízení	55
4.6	Zahájení vykonávacího řízení.....	56
4.7	Zahájení exekučního řízení.....	56
4.8	Zahájení správního řízení	56
5	Závěr	58
6	Resumé.....	60
7	Seznam použitých pramenů	62

1 Úvod

Zahájení řízení dle OSŘ i ZŘS jsem si jako téma diplomové práce zvolila z důvodu, že v praxi se denně můžeme setkat s žalobou a návrhy na zahájení řízení. Téma se mi zdálo být zajímavé i z hlediska toho, že poměrně nedávno vešel v účinnost zákon o zvláštních řízeních soudních, který upravuje nesporná řízení a zvláštní řízení soudní. V ZŘS jsou uvedena i nová zvláštní řízení soudní, která byla vymezena na základě přijetí občanského zákoníku. Lze tedy dále předpokládat, že sporná řízení, nesporná řízení a zvláštní řízení soudní se budou nadále rozvíjet a bude zde snaha, která povede co možná k největšímu zjednodušení podání žalob a návrhu na zahájení řízení. Základním cílem práce je sjednocení zahájení řízení dle OSŘ i ZŘS a poukázání na společné a rozdílné části zahájení řízení dle OSŘ i ZŘS.

Práce je rozdělena do kapitol. Druhá kapitola obsahuje historický vývoj civilního práva procesního. Civilní právo procesní je součástí právní řádu. Civilní proces prošel svým vývojem, kdy byl součástí řízení před soudem a později se vymezil jako samostatný druh řízení. Největšími změnami prošel od 18. století, kdy začal se formulovat moderní civilní proces.

Součástí civilního procesu jsou sporná a nesporná řízení. Tato řízení byla v průběhu let vyčleňována do samostatných zákonů a opět spojována. K poslednímu vymezení nesporných řízení a zvláštních řízení soudních došlo zákonem č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních. Nesporná a zvláštní řízení soudní byla vyňata z občanského soudního řádu.

V kapitole, která obsahuje vymezení sporných a nesporných řízení, je cílem poukázat na společné části sporných a nesporných řízení a poukázat na rozdíly mezi těmito řízeními. Zahájení řízení vytváří některé procesní podmínky, a proto lze poukázat na podmínky řízení, které jsou zkoumány až po zahájení řízení a mají na řízení vliv. K zahájení řízení patří i činnost soudu před zahájení řízení v I. stupni, kdy se soud snaží předcházet sporům.

Kapitola o zahájení řízení je stěžejní částí práce, která by měla poukázat na společné části zahájení řízení, která jsou zahajována podle OSŘ i ZŘS. Žaloba a návrh na zahájení řízení jsou procesními úkony, které jsou denně v praxi používány. Návrh na zahájení řízení a žaloba mají společné náležitosti, které musí obsahovat každé podání.

Jedním z cílů kapitoly je poukázat na zahájení řízení dle OSŘ, které je zahajováno žalobou. Cílem je vymezit její náležitosti, vady a další, co se žaloby týká.

Je nutné do práce zařadit i zahájení řízení, které je zahajováno na základě vydaného rozhodnutí správního orgánu. Tato řízení jsou upravena pátou částí OSŘ.

Zahájení řízení dle ZŘS je vymezeno v druhé půli práce. Vymezení zahájení řízení dle ZŘS nelze vymezit jednotně. Zahájit řízení dle ZŘS lze na návrh nebo bez návrhu. Návrh na zahájení řízení lze podat i ústně do protokolu. Platí že, pokud není uvedeno jinak, lze zahájit řízení na návrh i bez návrhu. Řízení zahajovaná bez návrhu se zahajují usnesením soudu, jehož náležitosti jsou součástí práce. Řízení dle ZŘS jsou upravena jednotlivě. U každého řízení je uveden způsob zahájení řízení, příslušnost soudu a účastníci řízení.

Lze poukázat i na řízení, která nejsou součástí OSŘ, nebo ZŘS, ale na jejich zahájení se subsidiárně použít ustanovení OSŘ, nebo ZŘS.

2 *Historie*

Civilní právo procesní prošlo, jako všechna odvětví práva, svým vývojem. Vývoj civilního práva závisel např. na historické době, politice, náboženství a dalších aspektech. Dlouhou dobu se nerozlišovalo mezi civilním procesem a trestním procesem.

2.1 *Vývoj civilního práva procesního*

V předstátní společnosti nebylo právo definované. Do uznávaných norem patřily nejen právní pravidla, ale také morální zásady, náboženská pravidla a rituály a obyčeje dodržované ve společnosti.¹ V předstátní společnosti a v raném období českého státu si členové společnosti své zájmy sjednávali svépomocí. Pokud byl zájem člena společnosti porušen, člen společnosti si nápravu svého zájmu prosazoval sám. Členové společnosti se často při ochraně a vymáhání svých zájmů řídili zásadou „oko za oko, zub za zub“. Nezřídka kdy se stalo, že při prosazování svých zájmů a při jejich vynucování a jejich ochraně ztratili členové společnosti svůj život. Následkem toho se výkon, ochrana a vynucení jejich zájmů přenesl na rodinu člena společnosti nebo širší příbuzenstvo. Nebylo výjimkou, že vymáhání zájmů se pojilo s násilím. Uplatňování, ochrana a vymáhání zájmů také závisely na postavení člověka ve společnosti, ne všichni členové společnosti mohli svá práva uplatňovat, chránit a vymáhat stejným způsobem.²

Postupem času se používání svépomoci omezilo. Do sporu vstoupila soudní moc, kterou představoval panovník. Panovník, jako představitel státní moci, s pomocí soudní moci a jejích zvláštních orgánů řešil spory svých poddaných. Nejprve byla soudní moc soustředěna do rukou panovníka, ale později byla přenesena na jiné orgány státní moci. Panovník nevykonával soudní moc sám, ale za spoluúčasti nejvýznamnějších velmožů na dvorských sjezdech, kde se řešily nejvýznamnější spory. Běžné soudní spory řešil panovník na jednotlivých hradech při svých cestách, ale ani tyto spory neřešil panovník sám.³

¹ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 694 s. ISBN 978-80-7380-257-8., str. 29

² STAVINOHOVÁ, Jaruška a HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 660 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 332. ISBN 80-7239-155-0.19, str. 10

³ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 694 s. ISBN 978-80-7380-257-8., str.100

Ve středověku procesní právo zahrnovalo jak civilní právo procesní, tak i procesní právo trestní. Postupem času začalo být řízení před soudem upravováno a bylo upouštěno od soudního řízení, které se řídilo obyčejovým právem. Úprava soudního řízení byla doplňována soudní praxí a zákony panovníka.⁴ Panovník byl nositelem soudní moci, kterou později přenesl na dvorského sudího. Dvorský sudí musel být znalcem obyčejového práva.⁵

Řízení, které bylo ovládáno zásadou veřejnosti a ústnosti, bylo zahajováno na návrh žalobce. Žalobce v procesu tvrdil, co je jeho právem, žalovaný nesl důkazní břemeno. Postavení stran před soudem bylo rovné. Od 14. století se ze soudního řízení začal vyčleňovat proces veřejnoprávní, který byl zahajován ex offo a ve kterém postavení účastníků nebylo rovné. Veřejnoprávní proces byl ovládán zásadami neveřejnosti a písemnosti.⁶

Ve 13. století se konstituoval v českých zemích zemský soud, který rozhodoval ve věcech šlechty. Řízení u zemského soudu se dělilo na tři části:

- 1) přípravné řízení
- 2) líčení pře
- 3) exekuce

Od 13. století byly zavedeny zemské desky. Do zemských desek se zapisovala žaloba a zapisovaly se listiny, které sloužily jako důkazní prostředek. Listiny se mezi důkazní prostředky začaly řadit již v 11. století. Dalším důkazním prostředkem byly svědecké výpovědi. Tyto důkazní prostředky se řadily mezi racionální důkazní prostředky. Díky velkému vlivu víry a náboženství se jako důkazy používaly i iracionální důkazní prostředky. Mezi iracionální důkazní prostředky se řadily ordály a přísahy. Iracionální důkazní prostředky se používaly ve výjimečných případech i v civilním procesu. Od 13. století nesl důkazní břemeno žalobce.

⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 49

⁵ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 694 s. ISBN 978-80-7380-257-8., str. 83

⁶ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 694 s. ISBN 978-80-7380-257-8., str. 179

Soudní řízení končilo vynesemím soudního nálezu, rozhodčího nálezu nebo uzavřením smíru. „*Nález zemského soudu byl nálezem konečným.*“⁷

Od 14. století vedl řízení u zemského soudu nejvyšší sudí. V polovině 14. století byl zemský soud zřízen i na Moravě a dále byl zřízen dvorský soud, jako panovníkův soud s celostátní působností.⁸

Proti rozhodnutí soudu nebylo možné opravného prostředku. Možnost odvolání proti rozhodnutí městských soudů byla zavedena až v 16. století, kdy v roce 1548 byl zřízen pražský apelační soud.

V polovině 15. století byl zřízen úřad královského prokurátora, který se staral o záležitosti, které vznikly v důsledku husitských válek. Později se královský prokurátor stal ochráncem panovníkových zájmů při soudních jednáních. Od 16. století vystupoval královský prokurátor jako veřejný žalobce, protože stále častěji vstupoval do sporů v obecním zájmu, který neměl vždy charakter trestněprávní.⁹

Po porážce na Bílé hoře bylo vydáno Obnovené zřízení zemské, které zavedlo písemný proces před zemským soudem.¹⁰

Do 18. století prošly České země velikým vývojem a střídáním panovnických rodů. Velký vliv na úpravu procesního práva, úpravu řízení a úpravu zahájení řízení měla i církev. Postupem času se rozdělily i procesy před soudem, v počátcích existoval pouze jeden proces, ale později se vyčlenil do samostatného řízení trestněprávní proces. V tehdejší soudní soustavě existovalo několik druhů soudů, které měly svou působnost, pravomoc a příslušnost např. horní soud, mezní soud, městské soudy, zemský soud. Jako odvolací instance vznikl v 16. století apelační soud.

Od 18. století se začal formulovat moderní soudní proces. Úprava sporných řízení byla velmi složitá a nejednotná.

⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 53

⁸ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 694 s. ISBN 978-80-7380-257-8., str. 105

⁹ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 694 s. ISBN 978-80-7380-257-8., str. 85

¹⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 54

Od nástupu na trůn Marie Terezie a Josefa II. dochází ke snahám o unifikaci českého práva. Za vlády Marie Terezie se začalo pracovat na sjednocení soudní organizace a oddělení od státní správy.¹¹

Největší změna v civilním procesu nastala za vlády Josefa II., kdy byl v roce 1781 vydán josefínský soudní řád, který civilní proces unifikoval. Josefínský soudní řád skončil s používáním obyčejového práva, vznikla myšlenka na sjednocení soudní organizace, na soudce začaly být kladeny požadavky, kdy soudci museli dosáhnout právnického vzdělání, a v procesu začala převládat zásada projednací a dispoziční. Dále došlo k definitivnímu rozdělení sporů na civilní spory a trestněprávní spory.¹²

Na venkově rozhodování připadlo justičním úřadům pozemkové vrchnosti a ve městech magistrátním soudům. Místní příslušnost soudu se určovala podle bydliště žalovaného. Příslušníci šlechtického stavu spadali do příslušnosti zemského soudu, pokud se spor šlechticů týkal nemovitostí, nebo movitých věcí, nebo práv z obligačních poměrů, spadal spor šlechticů do příslušnosti privilegovaného soudu.¹³

Odvolační soudy dále zůstávaly soudy apelační. Apelační soudy rozhodovaly o opravných prostředcích i mimořádných opravných prostředcích. „*Pokud se rozsudky obou předchozích stupňů neshodovaly, mohlo být podáno ještě odvolání k Nejvyššímu soudnímu úřadu (Oberste Justitzstelle) ve Vídni s kasační pravomocí.*“¹⁴

„*Josefínský soudní řád a jeho novější redakce, tzv. Západohaličský soudní řád, platil až do roku 1898.*“¹⁵ Západohaličský soudní řád byl přepracovaný josefínský soudní řád. Přepracování josefínského soudního řádu bylo řešením, jak se vypořádat s jeho novelizacemi a doplňky, kterých bylo obrovské množství. Západohaličský soudní řád obsahoval také úpravu mimořádného řízení.

¹¹ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 54

¹² SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 55

¹³ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 54

¹⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 54

¹⁵ STAVINHOVÁ, Jaruška a HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 660 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 332. ISBN 80-7239-155-0.19, str. 25

Zásadní změny v soudnictví nastaly po revoluci v roce 1848-1849. Nastalo oddělení státní správy od soudní organizace a byly vytvořeny tři stupně soudnictví a to vrchní zemské soudy, zemské soudy a okresní soudy. Jako třetí instance fungoval Nejvyšší soudní a kasační soud. Po roce 1855, kdy došlo opět ke změnám v organizaci soudnictví, zemské soudy byly reorganizovány na soudy krajské.¹⁶

Zásada veřejnosti a ústnosti řízení byla zakotvena v zák. č. 144/1867 ř. z. o moci soudcovské.

V polovině 19. století docházelo ke snahám rozlišit spory v civilním řízení, a to na spory dvou stran a na spory, které by sloužily k uspořádání právních poměrů. Roku 1854 byl vydán císařský patent 208/1854 ř. z. o soudním řízení v nesporných právních věcech. Nesporná řízení byla zahajována, pouze pokud to vyžadoval veřejný zájem a byla zahajována z moci úřední. Tento císařský patent zavedl zásadu, kdy soud začal přihlížet i k důkazům, které nepředložily procesní strany.¹⁷ Další důležitou úpravou byla úprava o některých zvláštních typech řízení zákonem č. 66/1873 ř.z. a úprava řízení o prohlášení za mrtvého a vedení důkazů smrti zák. č. 20/1883 ř.z..

Civilní řízení bylo upraveno tzv. Kleinovou procesní reformou, kdy byly vydány jurisdikční normy (zák. č. 110/1895 ř.z. a zák. č. 111/1895 ř.z.), soudní řád (zák.č. 112/1895 ř.z. a zák. č. 113/1895 ř.z.) a exekuční řád (zák. č. 78/1896 ř. z. – exekuční řízení upravovalo více zákonů). Procesní reforma měla mít za následek urychlení procesu a jeho hospodárnost. Civilní proces se řídil zásadou dispoziční, ústnosti a veřejnosti. Byla zde dána možnost účastníkům řízení ke zpětvzetí žaloby, vzdání se nároku žalobcem, nebo uznání nároku žalovaným. Ukončení procesu smírem už nezáleželo na posouzení soudce.¹⁸ Touto reformou byla posílena moc soudu. O opravných prostředcích rozhodovaly vrchní zemské soudy a soud nejvyšší.¹⁹

¹⁶ MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přeprac. vyd., (v nakl. Leges 1.). Praha: Leges, 2010. 640 s. Student. ISBN 978-80-87212-39-4., str. 259

¹⁷ VRBKOVÁ, Nikola. *Účastníci sporného a nesporného řízení*. Plzeň, 2012. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Miloslav Ungr.

¹⁸ STAVINOHOVÁ, Jaruška a HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 660 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 332. ISBN 80-7239-155-0.19, str. 26

¹⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 56

Civilní soudní řád se dělil na šest částí do 602 paragrafů. Civilní soudní řád obsahoval všeobecná ustanovení, řízení před soudy sborovými první instance, řízení před soudy okresními, opravné prostředky, žaloba pro zmatečnost a obnovu řízení a zvláštní druhy řízení.²⁰

Po vzniku Československé republiky, po první světové válce, nastal problém, jakým právním řádem se bude Československá republika řídit. Tento problém byl vyřešen přijetím tzv. „recepční normy“ zák. č. 11/1918 Sb.. Tento zákon zavedl, že se nadále budou platné zákony, používané v dobách Rakouska-Uherska, které ale neodporují demokratickým zásadám nově vzniklého státu.

Problémem nově vzniklého státu byla jednotnost právního řádu. V Československé republice nebyl jednotný právní řád. Československá vláda se snažila o unifikaci právního řádu. K tomuto účelu bylo zřízeno i zvláštní ministerstvo – ministerstvo unifikací. Na unifikaci procesního práva se začalo pracovat již v roce 1922, ale výsledek této práce se projevil až v roce 1931 a to zákonem č. 100/1931 Sb. o základních ustanoveních řízení nesporného, který sjednocoval zásady používané v nesporném řízení. Tento zákon se používal pouze subsidiárně, vůči ostatním zvláštním zákonům.²¹ Bylo přijato mnoho jednotlivých zákonů, které se týkaly procesního práva, ale v období první republiky nedošlo k žádné unifikaci procesního práva. Veškeré unifikační práce skončily ve fázi návrhů. Tyto návrhy byly předloženy Národnímu shromáždění, ale s ohledem na politickou situaci a následnou druhou světovou válku, se je již nepodařilo přijmout.

K dalšímu rozvoji procesního práva došlo až po druhé světové válce a to na základě zákona č. 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví, který zavedl zásadu materiální pravdy do soudního řízení. Zákon č. 142/1950 Sb. občanský soudní řád byl zásadní změnou v procesním právu, která odstranila rozdělení sporného a nesporného řízení, do jednoho kodexu byly začleněny všechny stupně řízení a

²⁰ KNOLL, Vilém; JÁNOŠÍKOVÁ, Petra. Kodifikace a vývoj občanského práva procesního v 18. a 19. století [online]. In: SCHELLE, Karel; VOJÁČEK, Ladislav (Eds.). Rakousko-uherské vyrovnání 1867 a jeho státoprávní důsledky v českých zemích a na Slovensku. Ostrava: KEY Publishing s. r. o., 2007 [cit. 12. 3. 2016]. ISBN 978-80-878071-48-9. S. 18. Dostupné z: http://www.academia.edu/1494480/Kodifikace_a_vyvoj_obcanskeho_prava_procesniho_v_18_a_19_stoleti 18

²¹ FENDRYCH, Jakub. *Podstata nesporného řízení*. Plzeň, 2012. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Karel Svoboda.

v řízeních se přestal používat vyšetřovací princip. Tento zákon se nesetkal s kladnou odezvou a byl následně v roce 1952 dvakrát novelizován.²²

Po vydání ústavy v roce 1960 vznikla potřeba nahradit dosavadní občanský soudní řád, a byl vydán zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, který je platný do dnes.

2.2 Půhon

Řízení bylo zahajováno soukromou osobou, kterou byl poškozený. Řízení před soudem byla ovládána zásadami veřejnosti, ústnosti a projednací zásadou. Řízení u soudů byla různá a řídila se jinými pravidly, záleželo na konkrétním soudu.

„Ale poněvadž pŕohon jest počátek a základ všeho řádu súdného, protož o něm jakožto o částce prvnější, prvotně vezme.“²³

Řízení se zahajovala půhonem. Půhon byl písemně vyjádřený žalobní nárok žalobce vůči žalovanému. Půhon obsahoval jména žalobce a žalovaného, jména komorníků, kteří půhon doručovali, datum konání soudu, případně jméno advokáta žalobce. Žalobce měl možnost do samotného zahájení řízení žalobu dodatečně upravovat.

„Vlastní doručení bylo pro další průběh soudního řízení velmi důležité. Na tom, zda bude pohnaný včas a správně o pohnání vyrozuměn, záležela jeho přítomnost u soudu a případné důsledky jeho absence. Proto se komorníci nesměli smířit s tím, že hned pohnaného nezastihli, museli nechat půhon jeho služebníkům.“²⁴

Zvláštním způsobem byly poháněny osoby, které neměly majetek a měnily svůj pobyt. Tyto osoby byly poháněny veřejně na trzích. Byla zde možnost, že veřejně vyhlášený půhon se dostane k osobě žalovaného. Tento způsob půhonu se však v 15. století přestal používat.

Koncem 13. století nastala změna ve znění půhonu. Do půhonu se musely nově zapisovat i důkazy, které byly základem pro jeho žalobní nárok.

²² SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 59

²³ ADAMOVÁ, Karolina a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 362 s. Dokumenty. ISBN 978-80-7380-271-4 Převzato: *Prameny k dějinám státu a práva v Československu*, část I. Uspořádal V. Vaněček, část II. Uspořádal K. Malý, Praha 1977, s.70-83.

²⁴ MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přeprac. vyd., (v nakl. Leges 1.). Praha: Leges, 2010. 640 s. Student. ISBN 978-80-87212-39-4., str. 58

Komorníci byli nuceni správně doručit půhon a za správnost doručení půhonu přísahali. Pokud komorníci přísahali křivě, byli tvrdě potrestáni.

Půhony se zapisovaly do půhonných desek, kde bylo dále uvedené jméno komorníka, který půhon doručoval.

Existovala možnost, aby se žalovaný poháněl k soudu třikrát. Tato možnost nastala, pokud se spor týkal důležitých věcí.

Ještě před zahájením soudu se konalo svědčení půhonů, což znamenalo, že půhony byly přečteny nahlas u soudu a za přítomnosti obou stran. Při zahajování řízení zemský řečník přednesl slavnostní formuli, že soud zahajuje z královské moci a z moci zemských soudců. Dále zemský řečník kontroloval přítomnost stran sporu. Pokud se nedostavil žalovaný, mohl spor prohrát na základě stanného práva žalobce. Soud v takovém případě vydal kontumační rozsudek. Pokud se k soudnímu řízení nedostavil žalobce, soud řízení zastavil. Žalobce se tedy nadále mohl domáhat svých práv.

„Žalobce musel také hned při podání půhonu požádat (a zaplatit za to taxu), aby byla u menších desek přepsána z půhonných do žalobních knih také jeho žaloba, která pak byla východiskem všeho jednání na soudu. Zasání žaloby do žalobních knih nebylo ovšem ještě prožalováním, ale pouze přípravou k němu. Skutečně bylo zažalováno teprve tehdy, když byla žaloba na soudu při počátku přelíčení ústně přečtena.“²⁵

„Když bylo přípravné líčení provedeno, půhon dodán, žaloba zapsána do žalobních knih, vyslechnuti svědkové a zaplacení poplatky, bylo všechno připraveno pro soudní řízení.“²⁶

Před samotným zahájením řízení nastalo svědčení půhonů, což znamenalo, že komorník, který půhon doručoval, vyvolal žalobce i žalovaného, zda na půhonu trvají. Poté komorník přečetl zahajovací formuli a řízení bylo definitivně zahájeno.

V 16. století bylo používání půhonu omezováno a nahrazováno novým procesním úkonem, obesláním, které bylo rychlejší a jednodušší. Roku 1627 byl půhon Obnoveným zřízením zemským definitivně zakázán.

I v historických dobách byly kladeny požadavky na osoby, jejichž jednání mělo mít právní důsledky. I v těchto dobách musel být člověk právně způsobilý.

²⁵ KLABOUCH, Jiří. *Staré české soudnictví: Jak se dříve soudívalo*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, str. 166

²⁶ KLABOUCH, Jiří. *Staré české soudnictví: Jak se dříve soudívalo*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967, str. 169

Právní způsobilost se odlišovala na základě stavů a pohlaví. Obecnými předpoklady, které musel člověk splňovat, aby byl právně způsobilý, jsou osobní svoboda, přičetnost, věk a čest. Osobně svobodní jedinci mohli nabývat nemovitosti, měli politická práva. Otázka věku byla složitá, jednotná hranice zletilosti nebyla stanovena. Podle stavů se otázka zletilosti lišila. Zletilost byla v Čechách jednotně stanovena až v roce 1549. Dospělost byla vyznačena 20 rokem věku, 18 rokem věku pro měšťany a pro dívky to bylo dovršením 15 let. I přes toto ustanovení však dívka nabývala zletilosti a právní způsobilosti provdáním se. Čest byla základní podmínkou právní způsobilosti. Čest nebyla vnímána jako morální pojem, ale především jako pojem právní. Ten kdo ztratil čest, byl omezen na své právní způsobilosti.

K významným změnám došlo vydáním josefinského soudního řádu. Byla zavedena dispoziční zásada. Strany sporu tedy měly možnost řízení zahájit. Dále byla zavedena projednací zásada a zásada rovnosti stran.²⁷

2.3 Základní historické právní prameny procesního práva

Mezi nejstarší právní památku, která obsahuje normy procesního práva je Zákon sudnyj ljudem neboli Soudní zákon pro laiky. Používání ordálů bylo upraveno ve Statutech Konrádových ze 13. století. Další úprava procesních práv se objevila ve IV.knize Ius regale montanorum, která obsahuje procesní práva u horních soudů.²⁸ Dále je v této části úprava o svědcích, nezahájeném řízení, o obhajobě, o nálezech, o právu přísahném atd..²⁹ Úprava procesního práva se objevila i v Knize rožmberské, která je soukromou knihou. Tato kniha obsahuje velké množství norem procesního práva a sloužila jako rukověť ke šlechtickým soudům. Je zde uveden vývoj práva, od práva obyčejového až po tehdejší právní předpisy. Kniha rožmberská byla ve své době velice systematicky uspořádána, a proto byla velice využívána pro další opisy a doplňování novějších norem. Kniha

²⁷ MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přeprac. vyd., (v nakl. Leges 1.). Praha: Leges, 2010. 640 s. Student. ISBN 978-80-87212-39-4.,

²⁸ ADAMOVIČ, Karolína a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 362 s. Dokumenty. ISBN 978-80-7380-271-4., str. 29

²⁹ BÍLEK, Jaroslav. *Ius regale montanorum aneb Právo královské horníkův* [online]. Kutná Hora. Vydavatelství a nakladatelství Martin Bartoš – Kuttna. 2000 [cit.12.03.2016]. Dostupné na WWW:http://www.cms-kh.cz/sites/default/files/books/ius_regale_montanorum.pdf. ISBN 80-86406-06-7

rožmberská obsahuje mnoho ustanovení o pŕuhonech a pohánění.³⁰ Dalším pramenem práva procesního byla Práva zemská Ondřeje z Dubé, které opět upravuje pŕuhon. Rozsáhlou úpravu procesního práva obsahují i Knihy devatery Viktorina Cornelia ze Všehrd, které ovšem nikdy nebyly závazné. Mezi dobové prameny procesního práva můžeme zařadit i Vladislavské zřízení zemské (1500) a jeho doplňky, které upravovali procesní právo před mezním soudem.³¹ Významným pramenem procesního práva se stal Koldínův zákoník – Práva městská Království českého, kterým se, při rozhodování, řídil apelační soud. Koldínův zákoník platil až do roku 1811, kdy byl vydán ABGB. Nejvýznamnějším pramenem procesního práva za dob habsburské monarchie byl Josefínský soudní řád, který unifikoval civilní proces a jeho pozdější novelizace Západohaličský soudní řád. Po první světové válce se novým pramenem práva stal zákon č. 100/1931 Sb. o základních ustanoveních řízení nesporného, ostatní prameny procesního práva byly recepční normou přejaty. Mezi prameny procesního práva po druhé světové válce patřily zákony č. 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví a zák.č. 142/1950 Sb. občanský soudní řád.

³⁰ ADAMOVÁ, Karolina a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích. 2.*, upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 362 s. Dokumenty. ISBN 978-80-7380-271-4., str. 35

³¹ VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny. 2.*, upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 694 s. ISBN 978-80-7380-257-8., str. 131

3 *Sporná a nesporná řízení*

Soudní procesy se v minulosti nečlenily na civilní proces a trestní proces. Jednotlivé druhy procesů se postupem času vyčlenily z jednoho soudního procesu.

Civilní proces můžeme charakterizovat jako soubor právních vztahů vznikajících na základě činnosti soudů za účelem ochrany subjektivních práv.

Sporná a nesporná řízení řadíme mezi řízení nalézací. Cílem nalézacího řízení je vydat rozhodnutí, které určuje právo, nebo právo vytváří.³²

Sporná a nesporná řízení jsou upravena zák. č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád a zák. č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních.

3.1 *Společná ustanovení pro účastníky řízení*

Účastník řízení musí mít právní osobnost. Účastníkem řízení mohou být fyzické osoby, způsobilost být účastníkem řízení se přiznává i nascituru, právnické osoby, stát a ti, jimž zákon způsobilost být účastníkem řízení přiznává.³³ Schopnost jednat před soudem zaručuje procesní způsobilost. Účastník může svá práva a povinnosti uplatňovat před soudem sám, nebo pomocí zvoleného zástupce. Procesní způsobilost je závislá na hmotněprávní způsobilosti. Plná procesní způsobilost vzniká dovršením plnoletosti, s výjimkou rozhodnutí soudu, kdy může být plná procesní způsobilost přiznána již v 16 letech. Procesní způsobilost se odvíjí od věku osoby. Osoba je procesně způsobilá jednat v rozsahu své svéprávnosti. Pokud nemá osoba dostatek procesní způsobilosti, musí být osoba zastoupena zákonným zástupcem. „ *Tímto zastoupením však nepozbývá procesně nezpůsobilý účastník procesního postavení účastníka řízení a naproti tomu ani jeho zákonný zástupce se nestává z tohoto důvodu účastníkem řízení.* “³⁴ Procesní způsobilost právnické osoby vzniká dnem jejího vzniku a za právnickou osobu v řízení vystupuje člen jejího statutárního orgánu. Stát jedná před soudem za pomoci svých úřadů. Pravomoc úřadů zastupovat stát je dána příslušnými

³² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 570 stran. ISBN 978-80-7380-571-5. Str. 89

³³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 570 stran. ISBN 978-80-7380-571-5. Str. 89

³⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 570 stran. ISBN 978-80-7380-571-5. str. 93

zákony. Procesní způsobilost patří k základním podmínkám řízení. Soud musí během celého řízení zkoumat procesní způsobilost účastníků řízení.

3.2 Některé společné zásady pro sporná a nesporná řízení

Pro sporná a nesporná řízení existují zásady, které jsou pro oba druhy řízení společné, ale tyto zásady jsou základní pro celý právní řád a jsou společné nejen pro sporná a nesporná řízení, ale pro všechny typy řízení. Základními zásadami pro dodržení práva na spravedlivý proces jsou:

- zásada rovnosti účastníků řízení,
- zásada ústnosti,
- zásada veřejnosti,
- zásada rychlosti a hospodárnosti řízení,
- zásada nezávislosti a nestrannosti soudce a soudu,
- zásada zákonného soudu a zákonného soudce,
- zásada jednotnosti řízení a zásada koncentrace řízení,
- zásada materiální pravdy a zásada formální pravdy,
- zásada volného hodnocení důkazů, princip legální důkazní teorie a další.

Většina těchto zásad je zakotvena v Ústavě, Listině základních práv a svobod a v dalších zákonech.

3.2.1 Překážky řízení

Pro řízení dle OSŘ i ZŘS, nejen pro zahájení řízení, je důležité dodržení procesních podmínek. Procesní podmínky se zkoumají po zahájení řízení a jsou v §103 OSŘ definovány jako: „*Kdykoli za řízení přihlíží soud k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé (podmínky řízení).*“³⁵ V případě nesplnění procesních podmínek, nebo pokud procesní podmínky obsahují vady, nemůže být rozhodnuto v meritu věci. Je-li již řízení zahájeno a nejsou procesní podmínky splněny, nebo obsahují-li vady, dojde k zastavení řízení. K odmítnutí žaloby může dojít v případě, že účastník řízení i přes výzvu předsedy senátu neodstraní vady, které jsou obsaženy v žalobě. Následky

³⁵ § 103 zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád

odmítnutí žaloby a zastavení řízení mají stejné procesní důsledky, soud se nebude věcí zabývat.

Nedostatky procesních podmínek se dělí na odstranitelné a neodstranitelné. Pokud lze nedostatek procesních podmínek odstranit, učiní soud opatření, kterými lze napomoci k odstranění procesních podmínek. Nedostatky procesních podmínek mohou být odstraněny i za spolupráce účastníků řízení. Při existenci neodstranitelného nedostatku procesních podmínek soud řízení zastaví.

Právní teorie rozděluje procesní podmínky:

- věcné,
- na straně soudu,
- na straně účastníků řízení,
- negativní.

Mezi věcné procesní podmínky patří existence podnětu k zahájení řízení. Další věcnou procesní podmínkou je splnění poplatkové povinnosti. „*Soudní poplatky se vybírají za jednotlivé procesní úkony nebo za řízení, případně za úkony správy soudů, které jsou vymezeny v sazebníku soudních poplatků, jenž je přílohou citovaného zákona (zákon o soudních poplatcích).*“³⁶ Poplatníky soudních poplatků jsou navrhovatel, pokud není stanoveno jinak, účastníci uzavřeného smíru ve smírčím řízení, dlužník ve vyrovnávacím řízení, žalovaní, při podání vzájemného návrhu, FO nebo PO při zápisu do obchodního rejstříku, kdy soud rozhodl v řízení, který byl zahájen bez návrhu, PO, v řízení, které bylo zahájeno bez návrhu, o zrušení, likvidaci nebo jmenování likvidátora PO. Některá řízení mohou být od poplatků osvobozena. Od poplatku může být osvobozen i navrhovatel, ale povinnost zaplacení soudního poplatku poté přechází na žalovaného.

Pokud se jedná o poplatek za řízení, vzniká povinnost zaplacení poplatku dnem podání žaloby, nebo návrhu k soudu. Jestliže se jedná o poplatek za úkon, vzniká povinnost zaplatit poplatek sepsáním podání do protokolu u soudu a v ostatních případech podáním návrhu na provedení úkonu.³⁷

³⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 275

³⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 276

Mezi procesní podmínky na straně soudu patří pravomoc soudu, čímž se rozumí práva a povinnosti soudů, které jsou určeny k výkonu činnosti soudu. Dalšími procesními podmínkami na straně soudu je příslušnost soudu. Příslušnost soudu se dělí na věcnou příslušnost, místní příslušnost a funkční příslušnost.

Mezi procesní podmínky na straně účastníků patří způsobilost být účastníkem, procesní způsobilost a zastoupení účastníků při jednání před soudem. Zastoupení účastníka před soudem, v určitém řízení, není obligatorní procesní podmínkou.

Negativními procesními podmínkami jsou překážka rei iudicatae a překážka litispendence.

Soudy v řízení zkoumají z úřední povinnosti procesní podmínky řízení. Procesní podmínky zkoumá soud po zahájení řízení a i během řízení. Pokud soud během řízení zjistí, že některá procesní podmínka byla porušena, učiní soud kroky k její nápravě. Účastníci řízení mají možnost se vyjadřovat i k procesním podmínkám řízení.

3.3 Nesporná řízení

Pro vymezení nesporných řízení se často používá negativní definice, která nesporná řízení vymezuje jako řízení, která nejsou sporná. Nesporná řízení nejsou zákonem definovaná, ale právní teorie označuje nesporná řízení jako řízení, ve kterých nejde o řešení sporu. Jejich cílem je úprava poměrů účastníků, kteří nejsou v postavení odpůrců. Nesporná řízení jsou upravena zák. č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních, který upravuje i řízení, která svou povahou odpovídají sporným řízením. Zákon o zvláštních řízeních soudních je lex specialis k zák. č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád. Potřeba přijetí zákona o zvláštních řízeních soudních vznikla po rekonstrukci občanského práva. Bylo několik návrhů, jak se se změnami v občanském právu vyrovnat. Jednání, ohledně změn se týkaly přijetí nového zákona nebo novelizace OSŘ. Na místo další novely OSŘ byl přijat nový zák. č. 292/2013 sb. o zvláštních řízeních soudních, který neupravuje pouze nesporná řízení, ale také zvláštní řízení a řízení úplně nová, která OSŘ dříve neznal. Řízení uvedená v zákoně o zvláštních řízeních soudních jsou zařazena do pěti hlav a to:

- Hlava I.: Řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob

- Hlava II.: Řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob
- Hlava III.: Řízení o pozůstalosti
- Hlava IV.: Jiná řízení
- Hlava V.: Řízení ve věcech rodinněprávního charakteru

Nesporná a zvláštní řízení jsou zvláštním druhem řízení, před civilními soudy, která jsou zákonem daná. Neexistuje zde jednotící společný prvek, který by byl společný pro všechna nesporná řízení. Je zde tedy možnost, že postupem času bude, na základě zákonodárné moci parlamentu a potřeb společnosti, přibývat nesporných a zvláštních řízeních.³⁸

„Nesporné řízení v tomto naprosto převažujícím pojetí představuje takové řízení, které nemá povahu řízení sporného, tedy nesporné řízení. V naší literatuře viz Štajgr, 1969, s. 55: „... jde o pouhý negativně vyjádřený pojmový protějšek řízení sporného... Nesporným řízením je každé jiné soudní, resp. notářské řízení než je sporné řízení.“ (Ze zahraniční literatury např. Fasching, 1984, s. 60, Neumayr, 2012, s. 1, Mayr,; Fucik, 2013, s. 30). Pokud proto určité řízení nenaplňuje pojmové znaky řízení sporného, bude je nutno považovat za řízení nesporné. Žádný další druh „zvláštních“ řízení neexistuje, stejně jako „smíšená“ řízení, vykazující prvky řízení sporného i nesporného.“³⁹

Z uvedené citace je patrné, že mezi odborníky se názor na nesporná řízení a zvláštní řízení liší. Někteří odborníci přiznávají, že existují sporná, nesporná a zvláštní řízení, ale jiní odborníci tuto teorii popírají a trvají na názoru, že existují pouze sporná a nesporná řízení. O existenci zvláštních řízení, vedle sporných a nesporných řízení, se dá hovořit na základě právní úpravy a jejich obsahu. Zvláštní řízení jsou upravena v ZŘS, ale jejich obsah může odpovídat sporným i nesporným řízením. Jako příklad zvláštního řízení lze uvést řízení o rozvod manželství. Řízení o rozvod manželství je upraveno v ZŘS, ale svým charakterem odpovídá spornému řízení.

³⁸ LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné: zákon o zvláštních řízeních soudních, zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (řízení ve věcech veřejného rejstříku)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. xxxi, 979 stran. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-869-7. Str. 2

³⁹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné: zákon o zvláštních řízeních soudních, zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (řízení ve věcech veřejného rejstříku)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. xxxi, 979 stran. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-869-7. Str. 2

Nesporná řízení se od sporných řízení liší v účastnících řízení, zásadách, které jsou základem pro soudní řízení, v příslušnosti soudů, v povaze rozhodnutí a dalších aspektech.

Nesporná řízení se od sporných řízení odlišují tím, že do nesporných řízení více zasahuje stát, který v těchto řízeních sleduje veřejný zájem na úpravě právních vztahů, o kterých je rozhodováno v nesporných řízeních.

3.3.1 Účastníci řízení

Účastníky nesporného řízení upravuje § 6 ZŘS.

„(1) V řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, je účastníkem řízení (dále jen „účastník“) navrhovatel a ten, o jehož právech a povinnostech má být v řízení jednáno.

(2) Účastníkem je také navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje.“⁴⁰

Tyto definice jsou v praxi známy pod pojmem „druhá“ a „třetí“ definice účastníků řízení.

Účastenství je závislé na hmotném právu účastníka řízení. Účastník je nositelem hmotného práva nebo povinnosti, o nichž se vede řízení.

V nesporných řízeních není možné účastenství ve formě společenství, vedlejší účastenství, hlavní intervence a přistoupení účastníka.

Účastenství navrhovatele vzniká podáním návrhu, vznik účastenství navrhovatele není tedy závislé na hmotném právu. Navrhovatel, jako účastník řízení, nemusí být účastníkem řízení po celou dobu trvání řízení. V řízení může nastat situace, kdy se prokáže, že navrhovatel není nositelem práva, od něhož se odvíjí právní legitimace navrhovatel. Pokud se projeví, že navrhovatel není právně legitimován, jeho účastenství v řízení soud ukončí.⁴¹

Soud má za povinnost zkoumat okruh účastníků. Pokud je účastníkem řízení osoba, která nemá právní legitimaci k tomu být účastníkem řízení, tak soud její účastenství zruší. Pokud se v průběhu řízení objeví osoba která má právní

⁴⁰ §6 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

⁴¹ LEVÝ, Jiří. in *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. str 10

legitimaci být účastníkem řízení, ale účastníkem řízení není, má soud za povinnost začít s touto osobou jednat jako s účastníkem řízení.⁴²

Účastníkem řízení může být i státní zástupce. Právní úpravu státního zastupitelství jako účastníka řízení upravuje §8 ZŘS.

„ (1) Státní zastupitelství může vstoupit do zahájeného řízení a) ve věcech osvojení, a to do části, ve které je rozhodováno o tom, zda je třeba souhlasu k osvojení, b) ve věcech péče soudu o nezletilé, jde – li o uložení zvláštního opatření při výchově dítěte, o ústavní výchovu, o určení data narození nebo jde –li o pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu, c) ve věci ochrany proti domácímu násilí, d) o svéprávnosti, e) o prohlášení za mrtvého, f) o určení data smrti, g) ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče (dále jen „zdravotní ústav“) nebo vyslovení nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb, h) o umoření listin, i) o některých otázkách týkajících se právnických osob.

(2) Ve věcech uvedených v odstavci 1 písm. b) až e) a g) může státní zastupitelství podat návrh na zahájení řízení.“⁴³

Ve věcech zvláštního významu, jenž se týká veřejného zájmu vstupuje do řízení státní zastupitelství.

3.3.2 Zásady ovládající nesporná řízení

3.3.2.1 Zásada oficiality

Nesporná řízení jsou ovládána zásadou oficiality, kdy soud rozhoduje o zahájení některých řízení, určuje předmět řízení a účastníci řízení jsou omezeni ve svých úkonech před soudem. Důvod, proč jsou nesporná řízení ovládána zásadou oficiality, je spatřován v tom, že nesporná řízení sledují určitý veřejný zájem, na rozdíl od sporných řízení. Na základě zásady oficiality lze v nesporném řízení přisoudit více, nebo přisoudit něco jiného než je uvedeno v návrhu. Soud nemusí být vázán návrhem v případě, že lze řízení zahájit i bez návrhu. Za předpokladu, že z právního předpisu vyplývá způsob vypořádání mezi účastníky, soud může

⁴² LEVÝ, Jiří. in *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. str11

⁴³ §7 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

překročit návrhy účastníků. V tomto případě se oslabená zásada oficiality použije i pro sporná řízení.

3.3.2.2 Zásada vyšetřovací

Zásada vyšetřovací souvisí s povinností soudu věc vyšetřit. Účastníci řízení mohou předkládat důkazy, ale není to jejich povinností. Soud musí vynést rozhodnutí na základě vlastního šetření.⁴⁴

V nesporném řízení není možnost řídit se zásadou koncentrace řízení, nelze v tomto druhu řízení vydat rozsudek pro uznání nebo rozsudek pro zmeškání, a to z důvodu, že v nesporných řízeních hraje roli veřejný zájem a musí být práva a povinnosti vypořádána do budoucna.

U nesporného řízení dále platí zásada úplné apelace, tato zásada je aplikovatelná při odvolacím řízení.⁴⁵

3.3.3 Příslušnost soudů

Až na výjimky jsou věcně příslušnými v prvním stupni soudy okresní. Výjimky z pravidla věcné příslušnosti jsou uvedeny v §3 odst.2 zákona o zvláštních řízeních soudních. Věcně příslušnými soudy v taxativně zákonem uvedených výjimkách jsou v prvním stupni soudy krajské.

Místní příslušnost u nesporných řízení se řídí tzv. výlučnou místní příslušností. Pokud není v zákoně uvedeno jinak, platí že, je příslušný obecný soud osoby, v jejímž zájmu se koná řízení.⁴⁶ Zákon o zvláštních řízeních soudních upravuje ve zvláštním ustanovení místní příslušnost ve věcech, kde jsou účastníky řízení nezletilé osoby. „*Obecným soudem nezletilého účastníka, který není plně svéprávný (dále jen „nezletilý“), je soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností, své bydliště.*“⁴⁷ Pokud se změní okolnosti určující místní příslušnost v řízení ve věcech nezletilého, řízení o svéprávnosti, řízení ve věcech opatrovnictví, může soud dojít k názoru, že je v zájmu nezletilého, opatrovance

⁴⁴ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice: doplněné o předpisy evropského práva*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. 711 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-842-0. Str. 77

⁴⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 570 stran. ISBN 978-80-7380-571-5. Str. 265

⁴⁶ § 4 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

⁴⁷ §4 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

nebo osoby, o jejichž svéprávnosti se jedná, přenést místní příslušnost k jinému soudu.

3.3.4 Charakter rozhodnutí v nesporném řízení

Až na výjimky platí, že rozhodnutí vydaná v nesporném řízení mají konstitutivní charakter. Nesporné řízení se od sporného řízení liší dále tím, že rozhodnutí vydané v nesporném řízení má za úkol předcházet porušování práv do budoucna. Rozhodnutí vydané v nesporném řízení má tedy funkce preventivní. „*Činnost, kterou soudy vyvíjejí při výkonu civilní pravomoci, může být dvojitá. Buď soudy spolupůsobí samy už hned při zakládání, změně nebo zániku jistých právních poměrů, jednotlivců se dotýkajících, majíce tak právě tímto svým spolupůsobením postavit ony právní poměry na pevný podklad tak, aby nedorozumění, pochybnosti a spory mezi účastníky jich ani v z n i k n o u t i n e m o h l y (praevence) – zde mluvíme o s o u d n i c t v í n e s p o r n é m (jurisdictio voluntaria).*⁴⁸

Rozhodnutí vydaná v nesporných řízeních se mohou lišit od rozhodnutí vydaných ve sporném řízení i právní mocí a vykonatelností. V nesporných řízeních jsou rozhodnutí vydaná ve formě usnesení vykonatelná doručením, nebo nabytím právní mocí. Pokud má rozhodnutí v nesporném řízení formu rozsudku je vykonatelné právní mocí.⁴⁹

3.3.5 Náklady řízení

V nesporných řízeních jsou přiznávány náklady řízení nižší, nebo nemusí být přiznané žádné náklady řízení. Pokud řízení obsahuje důvod k přiznání nákladů řízení, jsou náklady řízení přiznané. Většina nesporných řízení je osvobozena od soudních poplatků.

3.4 Sporná řízení

Sporná řízení jsou jedním z druhů nalézacího řízení. Sporná řízení se řídí právní úpravou zák. č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád.

⁴⁸ HORA, Václav a SPÁČIL, Jiří, ed. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. xxxii, 211, 442, 286 s. Klasická právnická díla. ISBN 978-80-7357-540-3. Od.I. Str.88

⁴⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 570 stran. ISBN 978-80-7380-571-5. Str. 265

Sporná řízení jsou nejběžnějším typem řízení před soudem. Jde o řízení, ve kterém má být vydáno rozhodnutí, které upravuje spor mezi dvěma stranami, které stojí u soudu proti sobě. Sporná řízení vycházejí z úpravy § 2 OSŘ, který mimo jiné říká: „*V občanském soudním řízení se projednávají a rozhodují spory...*“⁵⁰

3.4.1 Účastníci řízení

Účastníci sporného řízení spadají do tzv. první definice účastníků. Účastníky sporného řízení jsou žalobce a žalovaný.

Ve sporném řízení může být účastenství ve formě společenství, vedlejšího účastenství, hlavní intervence, záměna a přistoupení účastníka.

3.4.1.1 Společenství účastníků

Společenství účastníků znamená, že na straně žalobce, žalovaného, nebo na obou stranách sporu vystupuje více žalobců či žalovaných. Společníky na jedné straně sporu označujeme jako společníky v rozeprí. Pokud je více společníků na straně žalobce, označujeme to společenství v rozeprí aktivní, pasivním společenstvím v rozeprí označujeme společenství účastníků na straně žalované. Pokud jsou společenství účastníků na obou stranách sporu, vzniká společenství v rozeprí obapolné. Dále rozeznáváme společenství účastníků v rozeprí dobrovolné nebo nucené a samostatné nebo nerozlučné.⁵¹

3.4.1.2 Vedlejší účastenství

Vedlejším účastníkem řízení se stane ten, kdo má právní zájem na výsledku řízení. Vedlejší účastník vchází do řízení na návrh jedné ze stran nebo z vlastního podnětu.⁵²

3.4.1.3 Hlavní intervence

Hlavní intervence je definovaná v § 91a OSŘ: „*Kdo si činí nárok zcela nebo částečně na věc nebo právo, o nichž probíhá řízení mezi jinými osobami,*

⁵⁰ §2 zákona č. 99/1963 SB. občanský soudní řád

⁵¹ DAVID, Ludvík et al. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 2 sv. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7357-460-4. Str. 418

⁵² DAVID, Ludvík et al. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 2 sv. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7357-460-4. Str. 435

může až do pravomocného skončení tohoto řízení podat žalobu proti těmto účastníkům.“⁵³

3.4.1.4 Záměna a přistoupení účastníka řízení

Záměna a přistoupení účastníka v řízení je závislé na návrhu žalobce. V případě přistoupení účastníka do řízení, musí tento účastník s přistoupením do řízení souhlasit, pokud přistupuje na stranu žalobce. Zaměnit účastníka řízení lze na návrh žalobce a se souhlasem žalovaného. Pokud záměna probíhá na straně žalobce, musí návrh obsahovat i souhlas toho, kdo má vstoupit na místo žalobce. Soud při rozhodování o záměně účastenství dbá na to, aby byla dodržena zásada hospodárnosti a využitelnosti dosavadních zjištění pro následující úkony v řízení.

3.4.1.5 Změna účastníka řízení

Změny účastníků řízení mohou nastat po zahájení řízení a to v případě, že účastník řízení ztratí způsobilost být účastníkem řízení. Pokud není možné v řízení pokračovat, řízení se přeruší. Ztratí-li procesní způsobilost FO, jejím procesním nástupcem se stane, nevyloučí-li to zákon, ten kdo vstoupil do práva nebo povinnosti, o nichž se v řízení jedná. Pokud ztratí způsobilost být účastníkem PO, nestanoví-li zákon jinak a připouští to povaha věci, procesním nástupce PO se stanou ti, kteří po zániku PO vstoupili práv a povinností PO, nebo ti, kteří po zániku PO převzali její práva a povinnosti. Změna účastníka je možná pouze tehdy, dovoluje-li to povaha věci, pokud to povaha věci nepovoluje, řízení se zastaví.

3.4.2 Zásady ovládající sporná řízení

Zásady, které podle kterých se řídí sporná řízení, jsou diametrálně odlišné od zásad, které ovládají nesporná řízení.

3.4.2.1 Zásada dispoziční

Dispoziční zásada spočívá v iniciativě účastníků řízení. Sporné řízení začíná podáním žaloby. Žalobce má prostor pro volné nakládání s žalobou, má možnost ji změnit, vzít zpět nebo uzavřít smír, záleží na jeho uvážení. Podobně je tak ovládáno celé řízení. Na základě této zásady se dá říci, že celé řízení mají v rukách strany sporu. Procesní úkony účastníků řízení vůči soudu mají podobu návrhů.

⁵³ § 91a zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád

3.4.2.2 Zásada projednací

Dodržováním této zásady strany sporu podporují svá tvrzení před soudem. Z této zásady plyne stranám povinnost tvrzení a povinnost důkazní. Soud, na základě předložených tvrzení a volného hodnocení těchto tvrzení, vydá rozhodnutí. Soud skutkový stav sám nezjišťuje, to co strany samy nepředloží, to není.

3.4.3 Příslušnost soudů

Věcně příslušnými soudy pro nesporná řízení jsou okresní soudy, až na taxativně stanovené výjimky, kdy jsou věcně příslušné krajské soudy. Taxativní vymezení věcné příslušnosti krajských soudů nalezneme v § 9 OSŘ. „*Je-li pro řízení v prvním stupni věcně příslušný krajský soud a místní příslušnost se řídí obecným soudem účastníka, je místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud účastníka.*“⁵⁴

V případě, že jsou v řízení věcně příslušné okresní soudy, tak místně příslušný je obecný soud účastníka, proti němuž návrh směřuje. Obecný soud se určuje na základě toho, kdo je žalovanou stranou. Obecnými soudy jsou:

- okr. s. FO, v jehož obvodu má FO bydliště,
- okr. s., v jehož obvodu se FO zdržuje,
- všechny okr. s., v jejichž obvodu FO bydlí s úmyslem zdržovat se tam trvale,
- okr. s. FO – podnikatele, ve věcech obchodněprávních, dle místa podnikání. Pokud nemá FO – podnikatel místo podnikání řídí se určení obecného soudu stejně jako u FO nepodnikatele,
- okr. s. PO, v jehož obvodu má PO sídlo,
- okr.s. insolvenčního správce, v jehož obvodu vykonává funkci,
- okr. s. státu, v jehož obvodu má sídlo organizační složka státu, příslušná podle zvláštního předpisu a nelze-li místně příslušný soud určit, tak se místně příslušným soudem stává soud, v jehož obvodu nastala skutečnost, která je základem pro řízení,

⁵⁴ §86a zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád

- okr. s. obce, v jehož obvodu má obec území,
- okr. s. vyššího územně samosprávného celku, v jehož obvodu mají sídlo orgány vyššího územně samosprávného celku.

Existují další případy příslušnosti soudu. Je zde také možnost výběru příslušnosti soudu. Příslušnost danou na výběr využívá žalobce, který musí v žalobě uvést skutečnost, proč využil institutu příslušnosti dané na výběr, tuto skutečnost již už dále nemusí odůvodňovat.

Účastníci sporu, který je veden ve věci obchodněprávní, se mohou na místní příslušnosti sporu písemně dohodnout, pokud v případě konkrétního předmětu sporu není dána příslušnost výlučná.

3.4.4 Charakter a funkce rozhodnutí

Další rozdíl mezi sporným a nesporným řízením spočívá v charakteru rozhodnutí. Rozhodnutí vydávaná ve sporném řízení mají deklaratorní charakter. Deklaratorní charakter rozhodnutí ve sporném řízení není bezvýjimečný, ve sporných řízeních se mohou objevit i rozhodnutí, která mají konstitutivní charakter. Teorie ohledně charakteru rozhodnutí není zcela jednotná. Rozhodnutí vydané ve sporném řízení má funkci reparační. Vydané rozhodnutí se týká ochrany práv, do kterých již bylo zasaženo.

U sporných řízení je v rozhodnutí stanovena pariční lhůta, která stanovuje dobu pro dobrovolné splnění uložené povinnosti.

3.5 Činnost soudu před zahájením řízení

Občanské soudní řízení se snaží předcházet soudním sporům. Existují procesní úkony, s jejichž pomocí nedojde k zahájení řízení. Před zahájením řízení může dojít k předběžnému řízení a to v podobě smírčího řízení, nebo určením otcovství souhlasným prohlášením, dále může dojít k předběžnému opatření, a zajištění důkazu.

3.5.1 Smírčí řízení (prétorský smír)

Je-li to možné, dle povahy věci, může být dán příslušnému soudu návrh, aby provedl pokus o smír. Smírčí řízení nelze považovat za řízení v I. stupni. Smírčí řízení je zahájeno na návrh. Snaha o uzavření smíru je na účastnících řízení. V případě schválení smíru je vydáno usnesení s účinky pravomocného a

vykonatelného rozsudku. Pokud není smír uzavřen, nevydává se žádné rozhodnutí a smírčí řízení končí.

3.5.2 Určení otcovství souhlasným prohlášením

Cílem tohoto řízení je předejít vzniku sporu o určení otcovství. Toto řízení může být zahájeno na návrh, ale i bez návrhu. Otcovství se určuje na základě souhlasného projevu obou rodičů u soudu. Po souhlasném prohlášení o určení otcovství před soudem, končí řízení sepsáním protokolu. V případě, že matka neoznačí otce dítěte, nebo pokud muž neuzná otcovství, řízení je skončeno.

3.5.3 Předběžná opatření

Předběžná opatření jsou činěna v rámci zájmu ochrany práv. Předběžná opatření nejsou činěna před každým soudním řízením. Musíme rozlišovat předběžná opatření činěna před zahájením řízení a předběžná řízení po zahájení řízení. Rozhodnutí o nařízení předběžného opatření se liší tím, kdo o nařízení předběžného opatření rozhodl a kdo návrh podal. Předběžné opatření před zahájením řízení je nařízeno na návrh, pokud jde o řízení, které je zahájeno bez návrhu, lze toto nařízení vydat bez návrhu. O předběžném opatření se rozhoduje formou usnesení, proti němuž se lze odvolat. Předběžné opatření lze vydat i na dobu určitou.

3.5.4 Zajištění důkazu

Pokud existuje obava, že po zahájení řízení bude obtížné provést důkaz, lze tento důkaz provést před zahájením řízení. Zajištění důkazu je možné na návrh.⁵⁵

⁵⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 320

4 Zahájení řízení

Dle OSŘ má soudní řízení poskytovat ochranu porušovaným právům a povinnostem. Občanské soudní řízení má nejen funkci ochrannou, ale i výchovnou, jejíž smysl spočívá ve výchově k zachovávaní zákonů, plnění povinností a respektování práv jiných osob.

Řízení se zahajuje dnem doručení žaloby/ návrhu soudu nebo dnem vydání usnesení o zahájení řízení

4.1 Podání

*„Podáním se rozumí procesní úkon účastníka adresovaný soudu, který účastník činí v době, kdy není v přímém styku se soudem v rámci jednání nebo jiného soudního roku.“*⁵⁶ Ne všechny pokusy účastníka řízení vůči soudu lze považovat za podání.⁵⁷

4.1.1 Forma podání

V případě zahájení řízení se forma podání řídí § 42 odst. 1 OSŘ, který říká: *„Podání je možno učinit písemně nebo ústně. Písemné podání se činí v listinné nebo elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě, telegraficky nebo telefaxem.“*⁵⁸

V případě učinění podání telegrafickou formou je nutné, aby bylo podání do tří dnů doplněno. Existuje zde tedy otázka, zda podání učiněné telegrafickou formou, před doplněním, musí splňovat všechny náležitosti. Podání, které je již doplněno, musí splňovat všechny podstatné náležitosti. Po doplnění podání musí z vyplývat souvislost, ke kterému podání učiněného telegrafickou formou se doplnění vztahuje.⁵⁹

Pokud je podání doručeno soudu prostřednictvím telefaxu, platí jako u podání telegrafickou formou, je nutné podání do tří dnů doplnit. Podání telefaxem je prakticky poslání kopie podání, proto musí být doplněn i jeho originál.

⁵⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu spis.zn. 26 Cdo 930/98

⁵⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta, in. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xxiii, 1398 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0. Str. 170

⁵⁸ § 42 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád

⁵⁹ SVOBODA, Karel. *Žaloba v civilním řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ix, 301 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-535-9. Str. 32

Podání je možné soudu doručit i elektronicky. Elektronické sepsání se chápe jako písemnost. Případné doplnění podání závisí na připojení zaručeného elektronického podpisu. V případě podepsání podání zaručeným elektronickým podpisem se podání nemusí již doplňovat. Podání se nemusí doplňovat ani v případě, že je odesláno prostřednictvím veřejné datové sítě.

4.1.2 Obecné náležitosti podání

Náležitosti podání jsou obsahem, který musí být uveden v podání, aby mohl soud věc projednat. Obecné náležitosti podání jsou uvedeny v § 42 odst. 4 OSŘ.

Každé podání musí obsahovat:

- označení soudu, kterému je podání určeno, tímto dává účastník najevo, který soud je podle jeho názoru příslušný k projednání věci,
- označení toho, kdo podání činí. Označení soudu a toho kdo podání učinil, musí být dostatečně jasné,
- označení věci, které se podání týká. Označení věci musí jasné,
- z podání musí být jasný zájem, který je podáním sledován,
- podpis osoby, která podání podala, nebo osoby, která je k tomu zmocněná. Podpis musí být vlastnoruční, až na výjimky, které jsou ve prospěch advokátů, kteří mohou podání podepsat prostřednictvím podpisového razítka,
- datum.

Pokud je podání učiněno v elektronické podobě, na základě zákona č. 300/2008 Sb. o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů, tak se na něj nevztahuje povinnost obsahovat podpis a datum. Datová schránka dostatečně označuje toho, kdo podání činí.

Obecné náležitosti musí obsahovat všechna podání učiněná vůči soudu např.: návrh na zahájení řízení, odvolání, dovolání atd..

Podání, které je doručené soudu, musí dále obsahovat takový počet stejnopisů, aby každému účastníkovi řízení byl doručen jeden stejnopis. Jeden stejnopis podání musí zůstat u soudu.

Účastník ke svému podání může doložit přílohy. Přílohy zůstávají ve spise u soudu a účastníci mohou využít možnost nahlédnout do spisu. Přílohy je možné přiložit i k elektronickému podání.⁶⁰

4.1.3 Účinky zahájení řízení

Zahájení řízení má účinky na procesní stránky řízení a na hmotněprávní stránky řízení.

Procesněprávním účinkem zahájení řízení je vznik vztahu mezi žalobcem a soudcem. Na základě vztahu mezi soudem a žalobcem má soud povinnost doručit stejnopis žaloby ostatním účastníkům. Žalobce může doručit stejnopis žaloby žalovanému sám. V případě, že žalobce doručí žalobu ostatním účastníkům řízení, není zákonem staveno, že soudu odpadá povinnost doručit stejnopis žaloby ostatním účastníkům také. Dalšími procesněprávními účinky zahájení řízení je vznik překážky litispendence, perpetuatio fori – trvání příslušnosti, konsumace žalobcova práva volit mezi více místně příslušnými soudy, povinnost soudu provést řízení a povinnost účastníků řízení poskytnout soudu součinnost. Procesněprávním následkem podání žaloby je zánik práva volby žalobce mezi příslušnými soudy, tato možnost je daná zákonem pouze v případech, u kterých to stanovuje zákon.

Hmotněprávními účinky zahájení řízení je zachování lhůt. Prekluzivní a promlčecí lhůta během řízení neběží a nemůže dojít k prekluzi ani k promlčení práva. Některé hmotněprávní následky bývají spojovány v určitých typech řízení s přiznáním nároku. Některé nároky vyplývající z žaloby lze přiznat od okamžiku podání žaloby nebo i zpětně. Hmotněprávní účinky jsou zachovány i v případě postoupení věci.⁶¹

⁶⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta, in *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xxiii, 1398 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0. Str. 172

⁶¹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. Část první, Řízení nalézací*. 7. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2014. 621 s. ISBN 978-80-7201-940-3. Str. 331

4.2 Zahájení řízení dle OSŘ

Zahájení sporného řízení je upraveno v OSŘ. Sporné řízení se zahajuje na základě doručení písemně podané žaloby.

Řízení je zahájeno dnem doručení žaloby soudu. Pokud je žaloba doručena prostřednictvím veřejné datové sítě nebo elektronické aplikace, která je k tomu účelu určena, je řízení zahájeno v okamžiku, kdy je žaloba dostupná informačnímu systému, určenému pro přijetí.⁶²

Zahájit řízení, podat žalobu, je možné učinit kdykoli. Řízení je zahájeno i v případě, že žaloba obsahuje vady.

4.2.1 Žaloba

„Žalobou se tedy rozumí písemná, telegrafická nebo ústně do protokolu projevovaná vůle navrhovatele, směřující k tomu, aby soud projednal a rozhodl určitý uplatněný nárok.“⁶³

Žaloba je procesním úkonem účastníka řízení, jenž obsahuje subjekty řízení, předmět a obsah, kterým se žalobce domáhá ochrany svých práv obsažených v hmotném právu. Na základě žaloby má soud právo a povinnost rozhodnout ve věci tvrzené v žalobě účastníkem.⁶⁴

Žaloba, jako podání, která je procesním úkonem účastníka řízení, musí obsahovat obecné náležitosti dle § 42 odst. 4 OSŘ a zvláštní náležitosti.

4.2.1.1 Zvláštní náležitosti žaloby

Zvláštní náležitosti žaloby jsou obsaženy v § 79 OSŘ:

- 1) označení účastníků:
 - a) označení účastníků musí být jasné, aby účastníci nemohli být zaměněni. Účastníci musí být označeni pomocí jména, příjmení, bydliště, případně datem narození a rodným číslem.

⁶² SVOBODA, K. in *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xxiii, 1398 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0. Str. 292

⁶³ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 325

⁶⁴ SVOBODA, Karel. *Žaloba v civilním řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ix, 301 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-535-9. Str. 26

- b) FO, u kterých není znám pobyt, jsou označeny údaji tak, aby nemohlo dojít k záměně účastníků.
- c) pokud je účastníkem řízení FO podnikatel, je nutné uvést i její identifikační číslo.

V případě, že žalobce nemůže sám zjistit bydliště, je soud povinen zjistit bydliště žalovaného.

- d) v případě, že je účastníkem řízení stát, použije se označení „Česká republika“ a příslušná organizační složka, která jedná za stát před soudem.
- e) pokud je účastníkem řízení obec, měla by být označena názvem, adresou sídla obecního úřadu. Zákon nestanovuje přesné označení obce, ale povaha obce jako veřejnoprávní korporace a PO určuje její logické označení.
- f) obchodní korporace, které jsou účastníkem řízení, jsou označeny názvem, sídlem a identifikačním číslem, uvedenými v OR. PO, které nejsou zapsány v OR, se označují názvem, pod jakým byly zřízeny, sídlem.
- g) svěřenecký správce, pokud je účastníkem řízení, musí být označen. Pokud svěřenecký správce vystupuje na straně žalobce, musí být v žalobě označen i svěřenecký fond.

2) skutková tvrzení:

vyličení skutkových tvrzení, z nichž vyplývá nárok žalobce. Účastníci řízení mohou tvrdit základní skutečnosti a rozhodnutí určující skutečnosti. Účastník řízení nemusí v žalobě uvádět právní určení tvrzeného nároku.

3) označení důkazů,

4) náležitosti petitu:

žalobce musí uvést, čeho se domáhá. Žalobce může v žalobě uvést znění žalobního petitu. Žalobní petit musí být přesný, určitý a srozumitelný. Soud je žalobním petitem vázán, nemůže se od něho odchýlit. Výši plnění nelze nechat na úvaze soudu. Dle judikatury nemusí

být v žalobě uvedeno přesné znění petitu, ale musí být z žaloby patrné, čeho se žalobce domáhá. Z přesného znění žalobního petitu se stává fakultativní náležitost žaloby.⁶⁵ Existuje možnost, že žalobce nemusí petit formulovat konkrétně, do výše nároku. Tato možnost nastává, pokud žalobce nemá vědomosti o výši nároku. V takovém případě soud během řízení vyzve žalobce, aby svou žalobu doplnil. Mezi skutkovými tvrzeními a vymáhaným nárokem musí být přímá souvislost.

5) označení soudu, podpis.

„(1) Řízení se zahajuje na návrh. Návrh musí kromě obecných náležitostí (§42 odst. 2) obsahovat jméno, příjmení, bydliště účastníků, popřípadě rodná číslo nebo identifikační čísla účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, identifikační číslo, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), popřípadě též jejich zástupců, vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se navrhovatel dovolává, a musí být z něj patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Ve věcech, v nichž je účastníkem řízení svěřenecký správce, a označení svěřeneckého fondu. Tento návrh, týká-li se dvoustranných právních vztahů mezi žalobcem a žalovaným (§90), se nazývá žalobou.

(2) Žalobce je povinen j návrhu připojit písemné důkazy, jichž se dovolává, a to v listinné nebo v elektronické podobě.

(3) Žalobu (návrh na zahájení řízení) soud doručí ostatním účastníkům do vlastních rukou. Žalobce (navrhovatel) může obeznámit žalovaného (ostatní účastníky řízení) s obsahem návrhu tím, že vedle stejnopisu žaloby (návrhu) doručovaného soudem mu sám zašle další stejnopis.“⁶⁶

Pokud návrh obsahuje obecné náležitosti a náležitosti uvedené v § 79 OSŘ, týká-li se právních vztahů mezi žalobcem a žalovaným, označuje se jako žaloba.⁶⁷

Žaloba může být podána prostřednictvím formuláře. Na internetových stránkách portal.justice.cz můžeme najít tyto formulářové žaloby. Neznámější

⁶⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu spis.zn. 21 Cdo 909/2003

⁶⁶ §79 zákona č. 99/1063 Sb. občanský soudní řád

⁶⁷ SVOBODA, Karel, in. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xxiii, 1398 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0. Str. 271

formulářovým podáním je elektronický platební rozkaz. Ve formulářových elektronických podáních, dle mého názoru, spočívá budoucnost zahajování řízení. Formulářová podání mají svá pozitiva a negativa. V případě elektronického platebního rozkazu jako pozitivum spatřuji zrychlení řízení a zmenšení počtu řízení před soudem. Pokud není podán odpor proti elektronickému platebnímu rozkazu, má elektronický platební rozkaz po nabytí právní moci účinky pravomocného rozhodnutí. Dalším pozitivum je spatřováno v jednoduchosti vyplnění formuláře. Negativum formuláře spatřuji v nedostatku možnosti vyjádření žalobce. Formulář žalobci nedovolí uvést skutečnosti nad jeho rámec. Nedostatek možnosti pro vyjádření skutečností pro žalobce dělá elektronický platební rozkaz nepřehledným a může se zdát i málo odůvodněným.

„Žalobní náležitosti lze tedy popsat a vymezit jednak vyjmenováním náležitostí, které má mít žaloba přímo ze zákona, jednak s přihlédnutím ke konkrétní žalobní situaci a zároveň k formálně-logické struktuře, kterou musí mít jakékoliv sdělení obsahující nějaký požadavek.“⁶⁸

Na náležitosti žaloby lze tedy hledět jako na zákonné náležitosti a přirozené náležitosti. Svým obsahem se zákonné a přirozené náležitosti navzájem doplňují. K přirozeným náležitostem žaloby patří:

- předmět žaloby – právní zájem žalobce. *„Někteří čeští procesualisté ztotožňují předmět (objekt žaloby) se žalobním nárokem a s jeho vymezením. Podle jejich názoru je objektem (předmětem) žaloby množina skutkových tvrzení žalobce a zároveň i sám žalobní požadavek.“⁶⁹*
- subjekt žaloby – strany sporu,
- objektivní stránky žaloby – popis tvrzených skutečností,
- subjektivní stránka žaloby – vztah žalobce k tvrzeným skutečnostem,
- žalobní požadavek – to čeho se žalobce domáhá,

⁶⁸ SVOBODA, Karel. *Žaloba v civilním řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ix, 301 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-535-9. Str. 36

⁶⁹ SVOBODA, Karel. *Žaloba v civilním řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ix, 301 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-535-9 Převzato: ŠTASTNÝ, M. *Civilní žaloba v právu československém*. Praha, 1934, s. 60.

- spojitost mezi skutkem a žalobním požadavkem – návaznost popsanych skutečností a toho, čeho se žalobce domáhá,
- označení orgánu, který má rozhodnout.⁷⁰

4.2.1.2 Druhy žalob

Žaloby lze rozdělit na žaloby v širším a užším slova smyslu. Žaloby v užším slova smyslu jsou pro rozhodnutí soudu závazné v celém svém rozsahu. Žaloby v širším slova smyslu nemusí být závazné v celém rozsahu pro rozhodnutí soudu. Žalobami v užším slova smyslu se zahajují sporná řízení.⁷¹

Teorie používá mnoho typů dělení žalob. Dnešní teorie žaloby dělí na základě jejich částí – podle petitu, důvodu, účinků atd. I přes dělení žalob, je třeba žalobu brát jako celek.

Žaloby lze dělit podle:

- obsahu žalobního petitu: žaloby na plnění, žaloby na určení a žaloby týkající se osobního vztahu
- žalobního důvodu: žaloby věcně-právní, žaloby obligačně-právní, smíšené žaloby
- právních účinků: žaloby s konstitutivními účinky, žaloby s deklaratorními účinky
- podkladů pro podání žaloby – hmotněprávní skutečnosti nebo procesní skutečnosti
- podle naplnění břemene tvrzení (sporné a nesporné žaloby)⁷²

Druhy žalob byly do konce roku 2012 upraveny v § 80 OSŘ. OSŘ dělil žaloby na:

- o osobním stavu,
- o splnění povinnosti, která vyplývá ze zákona, právního vztahu, porušení práv,

⁷⁰ SVOBODA, Karel. *Žaloba v civilním řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ix, 301 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-535-9. Str. 37

⁷¹ SVOBODA, Karel. *Žaloba v civilním řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ix, 301 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-535-9. Str. 153

⁷² SVOBODA, Karel. *Žaloba v civilním řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ix, 301 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-535-9 146

- o určení, zda právní vztah nebo právo existuje, je-li na tom právní zájem.

Výčet žalob podle § 80 byl pouze demonstrativní. Žaloby o osobním stavu, byly přesunuty, po nabytí účinnosti tohoto zákona, do ZŘS.

§80 dnes upravuje určení právního poměru, v závislosti na tom, pokud žaloba obsahuje naléhavý právní zájem. Nadále však můžeme dřívější úpravu § 80 brát jako jednu z možností dělení žalob.

Dnešní teorie považuje za převládající dělení žalob podle znění žalobního petitu. Stále se tedy používá dělení žalob podle §80, který dnes již dělení žalob neobsahuje. Žaloby se dělí na:

- návrhy na zahájení řízení o osobním stavu. Tyto návrhy jsou zařazeny v ZŘS.
- žaloby na plnění. Žaloba na plnění je nejvíce používanější žalobou v civilním řízení. Žalobní petit je formulován tak, že žalobce požaduje, aby žalovaný zaplatil, nebo poskytl nepeněžitě plnění, nebo něco vykonal, nebo se něčeho zdržel, nebo něco strpěl. Žalobce se též může domáhat uzavření smlouvy, nebo nahrazení projevu vůle. Žaloba na plnění může vést k vydání exekučního titulu.
- žaloby na určení. Žaloby na určení deklarují existenci nebo neexistenci práva nebo právního poměru. Žalobce musí mít na věci naléhavý právní zájem

K uvedenému dělení žalob se přidává zvláštní skupina, a to právotvorné žaloby. Právotvorné žaloby lze použít pouze v případech stanovených zákonem. Právotvorné žaloby požadují založení, změnu nebo zrušení právního vztahu mezi účastníky řízení.

Dalším zvláštním druhem žalob, jsou vzájemné žaloby. Tento druh žaloby se používá v již zahájeném řízení. Tímto druhem žaloby žalovaný prosazuje svá práva vůči žalobci. O vzájemné žalobě se jedná v již zahájeném řízení I. stupně, v němž lze uplatnit vzájemnou žalobu. Vzájemná žaloba musí obsahovat zákonné náležitosti. Vzájemná žaloba není závislá na žalobě, kterou bylo zahájeno řízení. Od vzájemné žaloby je nutné odlišit námitky započtení.

OSŘ upravuje i hromadnou (kolektivní) žalobu. Hromadná žaloba poskytuje možnost více osobám, kterým vyplývá nárok z podobné právní situace, podat žalobu proti jednomu žalovanému. Hromadná žaloba spočívá v tom, že rozhodnutí o hromadné žalobě je závazné nejen pro účastníky řízení, ale i pro osoby, které mají analogické postavení, nebo zájmy, jako účastníci řízení. Podat hromadnou žalobu lze pouze na základě zákona.⁷³

4.2.1.3 Vady žalob

Pokud žaloba neobsahuje všechny náležitosti, lze o žalobě říci, že obsahuje vadu. Žaloba obsahující vadu může být i taková, která obsahuje všechny náležitosti, ale náležitosti nejsou uvedeny správně. Vady lze dělit na vady žalob, které brání nebo nebrání pokračování řízení. Vady bránící pokračování řízení, jsou vady, ze kterých nelze přesně určit účastníky řízení, nelze dovodit, čeho se žalobce domáhá, nejsou dostatečně označeny skutečnosti, ze kterých vyplývá nárok žalobce. Pokud žaloba obsahuje tyto vady, musí soud usnesením vyzvat žalobce, aby tyto vady odstranil. V případě, že žaloba obsahuje vady, které nebrání v pokračování řízení, lze tyto vady odstranit během řízení.⁷⁴

Pokud žalobce vady neodstraní, nelze v řízení pokračovat a žaloba je odmítnuta.

4.2.1.4 Dispoziční úkony účastníků řízení s žalobou

Účastníci řízení mají možnost disponovat s průběhem řízení. Žalobce má možnost disponovat s žalobou a to prostřednictvím změny žaloby nebo zpětvzetím žaloby.

Žalobce může žalobu změnit se souhlasem soudu. Změněný návrh musí být doručen ostatním účastníkům řízení, pokud nebyli přítomni na jednání. Změnit žalobu nelze v případě, že by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem pro řízení o změněném návrhu.

Žalobce může vzít během řízení žalobu zpět a to zcela, nebo z části.

⁷³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 570 stran. ISBN 978-80-7380-571-5. Str. 143

⁷⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 570 stran. ISBN 978-80-7380-571-5. Str. 134

4.2.1.5 Druhy petitů

Žaloba musí obsahovat, čeho se žalobce domáhá. Petit musí být jasný a přesný. Jak již bylo uvedeno, neznamená, že žaloba musí obsahovat znění petitu. Důležité je, až na výjimky, aby žaloba obsahovala, čeho se žalobce přesně domáhá, ale nemusí to být ve formě petitu.

Žalobní petit může mít formu alternativní, eventuální nebo alternativa facultas.

Alternativní forma petitu má základ v hmotném právu. Alternativní petit se použije tam, kde hmotné právo dává na výběr mezi dvěma plněními.

V případě znění eventuálního žalobního petitu bude soudem uložena náhradní povinnost plnění, pokud není možné plnění základní.

Zvláštním případem znění petitu je alternativa facultas. V tomto znění petitu má žalovaný možnost zprostit se povinnosti, která vyplynula ze závazku nebo z hmotného práva, vyplývající povinnost však nahradí nevymahatelným plněním.⁷⁵

4.2.2 Zahájení řízení dle V. části

Právní věci vyplývající ze soukromého práva nerozhodují vždy soudy, o věci soukromoprávního charakteru mohou rozhodnout i jiné orgány. Aby bylo řízení zahájeno podle části V. OSŘ, musí být vydané rozhodnutí správního orgánu v soukromoprávní věci. Rozhodnutí vydané správním orgánem musí nabýt právní moci, musí být vyčerpány všechny řádné opravné prostředky a musí být dodržena lhůta dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu, aby mohla být podána žaloba proti rozhodnutí správního orgánu k soudu. § 244 odst. 2 OSŘ upravuje, na která řízení se V. část OSŘ nevztahuje.

Řízení, podle části V. OSŘ, je zvláštním druhem řízení, které vykazuje prvky sporného a nesporného řízení. Řízení se zahajuje podáním žaloby. Žaloba neobsahuje hmotněprávní nárok, ale sleduje přezkoumání správního rozhodnutí. Správní rozhodnutí může být přezkoumáno pouze v rozsahu, v jakém je napadené.

Věcně příslušnými soudy v prvním stupni jsou okresní soudy. V případě, že se jedná o rozhodnutí katastrálních úřadů, o vkladu práva k nemovitostem, jsou

⁷⁵ DAVID, Ludvík et al. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 2 sv. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7357-460-4. Str. 363

věcně příslušnými v prvním stupni krajské soudy. Místně příslušným soudem je obecný soud účastníka řízení, jemuž byla uložena povinnost plnění. Pokud není dána místní příslušnost obecného soudu účastníka, který je povinen k plnění, je místě příslušný obecný soud účastníka, na jehož návrh bylo řízení u správního orgánu zahájeno. V případě, že není dána místní příslušnost obecného soudu účastníka řízení, který musí splnit povinnost, nebo na jehož návrh bylo zahájeno řízení před správním orgánem, je místně příslušný soud, v jehož obvodu má sídlo správní orgán. Pokud se řízení koná ve věci práva k nemovité věci, je místně příslušným soudem soud, v jehož obvodu se nachází nemovitá věc.

Účastníkem řízení není správní orgán, který rozhodnutí vydal. Účastníkem řízení je žalobce a ti, kteří byli účastníky řízení před správním orgánem. Z toho vyplývá, že žalobce nemusel být účastníkem řízení před správním orgánem, žalobce mohl být dotčen na svých právech vydaným rozhodnutím správního orgánu. Pokud žalobce neoznačí všechny účastníky řízení, soud sám přizve další účastníky řízení.

V řízeních, která se řídí V. částí OSŘ, se subsidiárně použije část I – IV. OSŘ.

Správní orgán poskytuje součinnost soudu, který ve věci vede řízení.

Řízení, která se řídí V. částí OSŘ, jsou zvláštním typem řízení, nejen ve smyslu že obsahují prvky sporného řízení, ale také že v těchto řízeních můžeme najít prvky řízení nalézacího a přezkumného řízení.⁷⁶

Řízení podle V. části OSŘ se zahajuje návrhem, který se označuje jako žaloba. Žaloba musí obsahovat obecné náležitosti podání, označení účastníků, označení věci, o které správní orgán rozhodl, označení rozhodnutí, které vydal správní orgán, vylíčení skutečností, které potvrzují včasnost podání žaloby, údaje o tom, v čem je spatřován zásah do práv žalobce, na základě vydaného rozhodnutí, označení důkazů, označení rozsahu, v jakém má být věc projednána, a jak má být věc rozhodnuta. K žalobě musí být připojen stejnopis rozhodnutí správního orgánu a listinné důkazy.⁷⁷

⁷⁶ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. Část první, Řízení nalézací*. 7. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2014. 621 s. ISBN 978-80-7201-940-3. Str. 464

⁷⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 570 stran. ISBN 978-80-7380-571-5. Str. 346

4.3 Zahájení řízení dle ZŘS

Řízení zahajovaná dle ZŘS jsou zahajována na návrh, pokud není stanoveno, že některá nesporná řízení mohou být zahájena i bez návrhu. V případě zahájení řízení bez návrhu soud vydá usnesení o zahájení řízení.

Pokud má být řízení ve věci zahájeno bez návrhu, na základě usnesení soudu, a v této věci je soudu doručen návrh na zahájení řízení, má tento návrh stejné účinky jako usnesení, které by bylo vydané k zahájení řízení. I když mělo být řízení zahájeno na základě usnesení, řízení se zahajuje doručením návrh na zahájení řízení. V případě následného vydání usnesení o zahájení řízení, nemá toto usnesení již žádné právní účinky na zahájení řízení.⁷⁸

Řízení upravená v ZŘS mohou být zahájena na základě písemného návrhu, vydáním usnesení, nebo je možné učinit návrh ústně do protokolu.

4.3.1 Zahájení řízení na návrh

Řízení je zahájeno dnem doručení návrhu na zahájení řízení soudu. Návrh na zahájení řízení musí obsahovat zákonem požadované náležitosti. Návrh na zahájení řízení tedy musí obsahovat obecné náležitosti podle § 42 OSŘ.

4.3.1.1 Neúčinnost zpětvzetí návrhu

Návrh na zahájení řízení lze vzít zpět. Soud může zpětvzetí návrhu na zahájení řízení prohlásit za neúčinné, pokud jsou splněny podmínky pro zahájení řízení bez návrhu. V případě zpětvzetí návrhu je řízení zastaveno zcela, nebo z části, ve které byl návrh na zpětvzetí podán.

4.3.2 Zahájení řízení bez návrhu

Řízení je zahájeno vydáním usnesení o zahájení řízení. Pokud není zákonem určeno, že se řízení zahajuje pouze na návrh, platí, že lze řízení zahájit i bez návrhu.

Soud má povinnost zahájit řízení bezodkladně, poté co se dozví o skutečnostech, které jsou důležité pro řízení. Soud může důležité skutečnosti

⁷⁸ LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné: zákon o zvláštních řízeních soudních, zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (řízení ve věcech veřejného rejstříku)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. xxxi, 979 stran. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-869-7. Str. 54

zjistit na základě vlastní činnosti, z podnětů jiných soudů, orgánů a z podnětů fyzických a právnických osob.

Vzniká zde otázka, zda všechna podání určená soudu, lze považovat za návrh na zahájení řízení. Učiněná podání nemusí mít formu návrhu na zahájení řízení. V takových podání chybí vůle podatele na zahájení řízení. Podání, ve kterém chybí vůle na zahájení řízení, může být považováno za vybídnutí soudu k zahájení řízení. Záleží na úvaze soudu, zda poté zahájí řízení.⁷⁹

Obsah usnesení o zahájení řízení se řídí ustanoveními obsaženými v OSŘ. Usnesení musí obsahovat:

- označení soudu, který usnesení vydal,
- jména a příjmení soudců a přísedících,
- označení účastníků řízení a jejich zástupců,
- označení věci,
- výrok.
- odůvodnění,
- poučení o opravných prostředcích.⁸⁰

Usnesení o zahájení řízení dle ZŘS nemusí obsahovat odůvodnění, ale z výroku usnesení musí být jasné, jaké řízení se zahajuje.

Proti usnesení o zahájení řízení není možné podat odvolání.

4.3.3 Zahájení řízení ústně do protokolu

Zahájit řízení dle ZŘS lze i ústně do protokolu. Učinit návrh na zahájení řízení ústně do protokolu lze v případech, kdy lze řízení zahájit i bez návrhu nebo v případech stanovených zákonem. Pokud je řízení zahajováno pouze na návrh, může být řízení zahájeno ústně do protokolu pouze v zákonem stanovených řízeních. Řízení, zahajovaná ústně do protokolu jsou:

- o povolení uzavřít manželství,

⁷⁹ LEVÝ, Jiří, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 21

⁸⁰ HRNČIŘÍK, Vít, in. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xxiii, 1398 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0. Str. 587

- ve věci ochrany proti domácímu násilí,
- o určení a popření otcovství.
- ve věcech osvojení.

Do konce roku 2013 bylo v OSŘ stanoveno, že každý okresní soud je povinen sepsat podání do protokolu, od roku 2014 není taková povinnost v ZŘS a ani jiném předpise stanovena. Vystává zde tedy otázka, kdo je příslušným k sepsání podání do protokolu. Lze předpokládat, že pokud by návrh na zahájení řízení učiněný do protokolu sepsal nepřislušný soud, byl by tento návrh na zahájení řízení postoupen příslušnému soudu. Protokol o návrhu na zahájení řízení může sepsat soudce, vyšší soudní úředník, asistent soudce, justiční čekatel.⁸¹

Protokol musí obsahovat obecné náležitosti podání, náležitosti návrhu na zahájení řízení a také náležitosti protokolu. Náležitosti protokolu jsou vymezeny v § 40 odst. 6 OSŘ.

4.3.4 Řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob.

Řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob můžeme dále rozdělit na řízení o podpůrných opatřeních a ve věcech svéprávnosti, řízení ve věcech nezvěstnosti a smrti, řízení o přivolení k zásahu do integrity a na řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu (detenční řízení).

4.3.4.1 Řízení o podpůrných opatřeních a ve věcech svéprávnosti

Tato řízení lze rozdělit na řízení o některých podpůrných opatřeních (v řízení se rozhoduje o splnění podmínky v předběžném prohlášení, změně nebo zrušení předběžného prohlášení, schválení smlouvy o nápomoci, odvolání podpůrce a schválení zastoupení členem domácnosti), řízení o svéprávnosti a řízení ve věcech opatrovnictví člověka. Některá tato řízení jsou nová, která navazují na ustanovení občanského zákoníku.

- 1) Řízení o některých podpůrných opatřeních, které se týkají předběžného prohlášení, lze zahájit nejen na návrh, bez návrhu, ale i ústním podáním do protokolu. Pokud člověk sepsal předběžné prohlášení a je mu ustanoven

⁸¹ LEVÝ, Jiří, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 23

opatrovník ze zdravotních důvodů, vyjímaje omezení způsobilosti, lze toto řízení zahájit pouze na návrh. Příslušným soudem je soud v jehož obvodu má prohašovatel nebo opatrovanec bydliště.⁸²

- 2) Řízení o schválení smlouvy o nápomoci se zahajuje pouze na návrh podporovaného nebo podpůrce. K návrhu musí být přiložena smlouva o nápomoci. V případě, že smlouva o nápomoci není uzavřena písemnou formou, musí její obsah být zachycen v návrhu na zahájení řízení. Soud musí poučit účastníky řízení o možnosti zamítnutí návrhu. V návaznosti na náležitosti návrhu může soud poučit účastníky o náležitostech návrhu na zahájení řízení. Příslušným soudem je soud, v jehož obvodu se nachází bydliště podporovaného. Účastníky řízení jsou navrhovatel a ti, proti nimž návrh na zahájení řízení směřuje.⁸³
- 3) Řízení o schválení zastoupení členem domácnosti je možné zahájit na návrh, i když zahájení tohoto řízení na návrh není výlučné. Zákon přesně neuvádí, že lze řízení zahájit na návrh nebo i bez návrhu. Zákon uvádí, že lze řízení zahájit na návrh účastníka nebo je-li to nezbytné. Návrh na zahájení řízení lze podat i ústně do protokolu. Příslušným soudem je soud, v jehož obvodu má zastoupený bydliště. Účastníky řízení jsou navrhovatel, pokud je řízení zahájeno na návrh a ti, o jejichž právech a povinnostech má být rozhodnuto.⁸⁴
- 4) Řízení o svéprávnosti lze zahájit na návrh, bez návrhu, nebo ústně do protokolu. Návrh na zahájení řízení může podat i zdravotní ústav, státní zastupitelství, jiný státní orgán, nebo osoba, jejíž svéprávnost byla omezena. Z návrhu musí vyplývat důvodnost návrhu. Dále musí být v návrhu uvedeno, proč není možné užití mírnějších opatření. V případě, že nebyl návrh na zahájení řízení podán zdravotním ústavem, nebo státním orgánem, musí být k návrhu přiložena lékařská zpráva. Příslušný soud k projednání věci je obecný soud toho, o jehož svéprávnosti se jedná.

⁸² BÍLÝ, Martin, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 74

⁸³ BÍLÝ, Martin, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 78

⁸⁴ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 226 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-829-1. Str. 34

Pokud je osoba umístěna ve zdravotním ústavu, je příslušný soud, v jehož obvodu má sídlo zdravotní ústav.⁸⁵

- 5) Řízení ve věcech opatrovnictví člověka se zahajuje na návrh, nebo i bez návrhu. Zahájení řízení záleží na obsahu řízení. Na návrh se řízení zahajuje v případě jmenování a odvolání opatrovníka osobě, jejíž zdravotní stav působí osobě problémy. Tento návrh může podat pouze osoba, o jejíchž právech se jedná. Návrh na zahájení řízení může podat opatrovník, pokud jde o zjištění vůle opatrovance. Příslušným soudem je obecný soud člověka, o jehož svéprávnosti se jedná.⁸⁶

4.3.4.2 Řízení ve věcech nezhvěstnosti a smrti

Do řízení ve věcech nezhvěstnosti a smrti se řadí řízení o prohlášení člověka za nezhvěstného, řízení o prohlášení člověka za mrtvého, řízení o určení data smrti.

- 1) Řízení o prohlášení člověka za nezhvěstného se zahajuje pouze na návrh. Návrh musí být písemný a kromě obecných náležitostí musí obsahovat i náležitosti žaloby dle § 79 OSŘ. Příslušným soudem je soud, jenž byl naposledy obecným soudem toho, kdo má být prohlášen za nezhvěstného.⁸⁷
- 2) Řízení o prohlášení člověka za mrtvého se zahajuje pouze na návrh toho, kdo má právní zájem na tom, aby osoba byla prohlášena za mrtvou. Návrh na zahájení řízení musí obsahovat kromě obecných náležitostí i náležitosti dle § 79 OSŘ. Návrh na zahájení řízení může být učiněn i ústně do protokolu. Pokud tomuto řízení předchází řízení o prohlášení člověka za nezhvěstného, lze toto řízení zahájit i bez návrhu. Příslušným soudem k projednání řízení o prohlášení člověka za mrtvého je soud, jenž byl naposledy obecným soudem osoby, jenž má být prohlášena za mrtvou.
- 3) Řízení o určení data smrti se zahajuje na návrh, bez návrhu, ústně do protokolu. Návrh musí obsahovat náležitosti podle § 42 odst. 4 a § 79 OSŘ. V řadě případů podává podnět k zahájení řízení matriční úřad.

⁸⁵ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 226 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-829-1. Str. 35

⁸⁶ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 226 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-829-1. Str. 36

⁸⁷ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 226 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-829-1. Str.39

Příslušnost soudu se odvíjí od sídla matričního úřadu, který podal podnět k zahájení řízení.

Řízení o přivolení k zásahu do integrity je nově upravené řízení. Zasáhnout do integrity člověka lze s jeho souhlasem. Řízení může být zahájeno na návrh, ale i bez návrhu. Řízení o přivolení k zásahu do integrity je upraveno v § 65 ZŘS, který upravuje místní příslušnost soudu, jímž je obecný soud toho, do jehož integrity má být zasaženo. Účastníkem řízení je navrhovatel a ti, o jejichž právech a povinnostech má být jednáno.⁸⁸

Úprava řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu (detenční řízení) se dělí na obecná ustanovení a zvláštní ustanovení, která upravují jednotlivá řízení. Obecná ustanovení obsahují příslušnost soudu, kterým je obecný soud, v jehož obvodu je sídlo zdravotního ústavu, ve kterém je umístěn člověk, o němž se řízení vede. Účastníkem řízení je osoba, která má být zadržena nebo umístěna ve zdravotnickém zařízení, zdravotní ústav, zákonný zástupce, v případě že podal návrh na zahájení řízení. Platí zde tedy definice účastníků řízení podle § 6 odst. 1 ZŘS.

- 1) Řízení o vyslovení přípustnosti převzetí se zahajuje na základě návrhu učiněného zdravotním ústavem. Soud může řízení zahájit i z moci úřední.
- 2) Řízení o hospitalizaci pro jinou poruchu zdraví než pro duševní poruchu se zahajují podle § 76 ZŘS.
- 3) Řízení o vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb lze zahájit i bez návrhu. Návrh může podat umístěný, jeho zákonný zástupce nebo zařízení sociálních služeb. Ústav sociálních služeb je účastníkem řízení.⁸⁹

4.3.5 Řízení o některých otázkách týkajících se PO a věcech svěřeneckého fondu

Řízení o některých otázkách týkajících se PO lze rozdělit na:

⁸⁸ HOMUĚÁKOVÁ, Klára, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 133

⁸⁹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 226 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-829-1. Str. 54

- řízení o statusových věcech PO, zrušení a likvidace PO, jmenování a odvolání členů orgánů, likvidátora, přeměna a status veřejné prospěšnosti,
- řízení o jmenování znalce,
- řízení ve věcech PO, vyjma již vyjmenovaných věcí PO, která lze zahájit i bez návrhu,
- řízení o opatrovnictví PO.⁹⁰

Řízení týkající se PO má veliké množství jednotlivých řízení. Některá řízení, týkající se PO spadají pod úpravu OSŘ a některá jednotlivá řízení jsou upravena v ZŘS. Existuje mnoho řízení, která se týkají PO, u kterých nelze jednoznačně určit, kterým právním předpisem se budou řídit.

Řízení ve věcech PO se zahajují na návrh a i bez návrhu. V případě veřejné prospěšnosti musí soud oznámit zahájení řízení tomu, kdo vede veřejný rejstřík, v němž je osoba zapsaná, a správci daně. Příslušným soudem v řízeních, o statusových věcech PO, zrušení a likvidace PO, jmenování a odvolání členů orgánů PO, likvidátora PO a ve věcech veřejné prospěšnosti, je v prvním stupni krajský soud. V ostatních věcech PO je v I. stupni příslušný okresní soud. Místní příslušnost soudu se určuje podle PO, pokud je zapsána nebo není zapsána ve veřejném rejstříku. Příslušným soudem PO, zapsané ve veřejném rejstříku, je soud, u něhož je PO zapsaná. Příslušným soudem PO, která není zapsaná ve veřejném rejstříku, je soud, v jehož obvodu má PO sídlo. Zákon přímo neupravuje účastníky řízení, ale obecně se použije pro určení účastníků řízení ustanovení § 6 odst. 1 ZŘS.

Řízení ve věcech svěřeneckého fondu je nově zavedeným druhem řízení. Příslušnými soudy jsou obecné soudy svěřeneckých správců. Účastníky řízení jsou účastníci podle ustanovení § 6 odst. 2, konkrétně zakladatel svěřeneckého fondu, svěřenecký správce, osoba, která dohlíží nad svěřeneckým fondem a obmyšlený. Řízení ve věcech svěřeneckého fondu lze zahájit pouze na návrh.⁹¹

⁹⁰ HROMADA, Miroslav, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 165

⁹¹ VLÁČIL, David, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 183

4.3.6 Řízení o pozůstalosti

ZŘS dělí řízení o pozůstalosti do několika dílů, a to společná ustanovení, projednání pozůstalosti, nebytí dědictví následným dědicem, likvidace pozůstalosti a úschovy v řízení o pozůstalosti.

Věcně příslušným soudem k projednání řízení o pozůstalosti je okresní soud. Místní příslušnost je upravena v § 98 ZŘS a určuje se podle různých hledisek:

- místní příslušnost podle trvalého pobytu zůstavitele, nebo podle pobytu cizinců ke dni smrti zůstavitele,
- pokud nelze určit místně příslušný soud podle trvalého pobytu, je místě příslušný soud, v jehož obvodu měl zůstavitel,
- místní příslušnost podle nemovitých věcí,
- místní příslušnost podle místa úmrtí,
- závěru pozůstalosti může, s ohledem na otázku prodlení a jmenování správce pozůstalosti, provést kterýkoli okresní soud.

*„Úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti provádí jako soudní komisař notář, kterého tím soud pověřil, není-li dále stanoveno jinak.“*⁹² Ne všechny úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti provádí notář. Úkony soudu prvního stupně v řízení o pozůstalosti vykonává soud sám, tyto úkony jsou vyjmenovány v § 100 odst. 2 ZŘS.

Účastníci pozůstalostního řízení jsou ti, o nichž se lze domnívat, že jsou zůstavitelovi dědici. Pokud neexistují žádní dědici a dědictví má připadnout státu, je jediným účastníkem pozůstalostního řízení stát.

Účastníky řízení mohou být při projednání pozůstalosti dědicové, stát, manžel zůstavitele, věřitel zůstavitele, nepominutelný dědic, vykonavatel závěti, správce pozůstalosti, účastníci řízení při závěre pozůstalosti. V řízení o likvidaci pozůstalosti mohou být účastníky řízení všichni, kdo jsou účastníci řízení o projednání pozůstalosti a navíc věřitelé zůstavitele a likvidační správce.

Obecně platí pokud je řízení zahájeno na návrh, že účastníky řízení jsou navrhovatel a ti, které zákona za účastníky označuje.

⁹² § 100odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

Řízení o projednání pozůstalosti se většinou zahajuje na základě vydaného usnesení soudem, který je vydán na základě podnětu, který oznamuje soudu úmrtí, nebo prohlášení za mrtvého FO, doručeným matričním úřadem soudu. Usnesení o zahájení pozůstalostního řízení se účastníkům řízení nedoručuje. Pozůstalostní řízení se zahajuje na návrh, z něž vyplývá nárok účastníka řízení na dědictví.⁹³

4.3.7 Jiná řízení

Jiná řízení jsou upravena v hlavě IV. ZŘS. Jiná řízení obsahují řízení, která nelze zařadit do ostatních hlav ZŘS. Jiná řízení mají oslabenou vyšetřovací zásadu, soud v těchto řízeních může provést i důkazy navržené procesními stranami. Jiná řízení se odlišují i odlišným používáním ustanovení zákona. V řízení o jiných řízeních se ustanovení upravující doručování použije tak, že neúčinnost doručení může být prohlášena pouze na návrh. V těchto řízeních může být nařízeno přípravné jednání. V případě odvolacího řízení se použije zásada neúplně apelace. Některá jiná řízení lze rozhodnout i bez nařízení jednání.⁹⁴

4.3.7.1 Řízení o úschovách

Místně příslušný v řízení o úschovách je soud, v jehož obvodu je místo plnění. Věcná příslušnost soudu je dána okresnímu soudu. Pokud je místě příslušných soudů více, je místně příslušný soud, k němuž byl návrh na zahájení řízení doručen jako první. Pokud je úschova povinná, je příslušný soud, který rozhodl o povinnosti poskytnout protiplnění nebo náhradu škody.

Řízení o úschovách se zahajuje pouze na návrh. V návrhu musí být uvedeny důvody úschovy. Pokud jde o povinnou úschovu, neuvádějí se do návrhu důvody úschovy.⁹⁵

4.3.7.2 Řízení o umoření listin

Řízení o umoření listin se zahajuje výlučně na návrh. Návrh musí obsahovat náležitosti podle § 42 odst. 4 OSŘ a vylíčení skutečností, z nichž vyplývá uplatnitelné právo obsažené v umořované listině. K návrhu na zahájení

⁹³ TLÁŠKOVÁ, Šárka, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 276

⁹⁴ HAMUĚÁKOVÁ, Klára, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 103

⁹⁵ HAMUĚÁKOVÁ, Klára, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 104

řízení by měla být přiložena listina. V případě, že není listina k návrhu přiložena, musí navrhovatel označit listinu, jejího výstavce a další údaje, které má listina obsahovat. Příslušným soudem k řízení o umoření listin, je okresní obecný soud navrhovatele. Účastníky řízení o umoření listin jsou navrhovatel, ten kdo má povinnost z listiny plnit, držitel listiny a ten, kdo podal námitky a státní zastupitelství, pokud do řízení vstoupí.

4.3.7.3 Řízení ve věcech kapitálového trhu

Účastníky tohoto zvláštního řízení jsou ČNB a ti, jež jsou v návrhu podaného ČNB označeni. Věcně příslušným soudem je krajský soud. Místně příslušným soudem je obecný soud navrhovatele, v tomto řízení je navrhovatelem ČNB, jejímž příslušným soudem v tomto řízení je Městský soud v Praze. Řízení lze zahájit pouze na návrh, který kromě obecných náležitostí musí obsahovat i zvláštní náležitosti žaloby.⁹⁶

4.3.7.4 Řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže

Řízení lze zahájit pouze na návrh Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže nebo Evropské komise. Návrh musí obsahovat obecné náležitosti, označení jiných než obchodních prostor, v nichž má být řízení provedeno, označení předmětu a účelu šetření, doba provedení šetření a skutečnosti prokazující důvodné podezření. Návrh musí obsahovat všechny náležitosti, protože v tomto případě nelze návrh na zahájení řízení opravit nebo doplnit. Účastníky řízení jsou navrhovatel a osoba, která užívá jiné než obchodní prostory, v nichž má být provedeno šetření. Účastníkem je tedy Úřad pro ochranu hospodářské soutěže i v případě, že návrh podá Evropská komise. Příslušným soudem je Krajský soud v Brně, v jehož obvodu má sídlo Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.⁹⁷

4.3.7.5 Řízení o nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory k seznámení s obsahem listin

Řízení se zahajuje na návrh, který může podat jen ten, o němž to stanoví jiný právní předpis. Návrh musí kromě obecných náležitostí dále obsahovat

⁹⁶ SMOLÍK, Petr, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 607

⁹⁷ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 226 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-829-1. Str. 109

označení listin, kterými se navrhovatel domáhá nahrazení souhlasu, k seznámení s listinami, zástupce ČAK a vylíčení skutečností, které prokazují, proč má být souhlas na seznámení s listinami zástupce ČAK nahrazen. K návrhu se dále přiloží protokol, který zachycuje nesouhlas zástupce ČAK. Účastníky řízení jsou navrhovatel, ČAK, dotčený advokát. Navrhovatelem je správce daně, který kontrolu prování. Zvláštností je, že účastníkem řízení není osoba, které se listiny týkají. Příslušným soudem je okresní soud, v jehož obvodu má advokát sídlo. V případě, že se jedná o hostujícího evropského advokáta, vychází místní příslušnost soudu z místa, kde hostující advokát svou službu poskytuje a kde jsou uvedené listiny uloženy.⁹⁸

4.3.7.6 Řízení o plnění povinnosti z předběžného opatření Evropského soudu pro lidská práva

Věcná příslušnost je přiznána okresnímu soudu. Místní příslušným soudem je obecný soud toho, ke komu návrh směřuje. Řízení se zahajuje na návrh, který podává Česká republika. Za Českou republiku v tomto řízení jedná Ministerstvo spravedlnosti.

4.3.7.7 Řízení ve věcech voleb do rady zaměstnanců, voleb zástupců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a voleb členů zvláštního vyjednávacího výboru evropské družstevní společnosti

Místní příslušnost se určuje zvláště pro řízení ve věcech voleb členů zvláštního vyjednávacího výboru evropské družstevní společnosti a ostatních řízení uvedených v tomto oddíle. Pro řízení ve věcech voleb členů zvláštního vyjednávacího výboru evropské družstevní společnosti je místně příslušný obecný soud evropské družstevní společnosti. Pro ostatní řízení uvedená v tomto oddíle je místně příslušným soudem obecný soud zaměstnavatele. Řízení lze zahájit pouze na návrh. Návrh na zahájení řízení musí být podán do 8 dnů od vyhlášení výsledků voleb. Účastníky řízení jsou člen rady zaměstnanců, nebo člen rady státních zaměstnanců, nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo zástupce pro bezpečnost a ochranu zdraví při výkonu státní služby, nebo člen zvláštního vyjednávacího výboru zaměstnanců evropské družstevní společnosti, jehož zvolení je napadeno, příslušná volební komise. V řízení o neplatnosti volby člena zvláštního vyjednávacího výboru zaměstnanců evropské

⁹⁸ HROMADA, Miroslav, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 649

družstevní společnosti je účastníkem řízení navrhovatel a člen zvláštního vyjednávacího výboru, jehož zvolení je napadeno.⁹⁹

4.3.7.8 Řízení o soudním prodeji zástavy

Řízení je možné zahájit pouze na návrh. Návrh může podat pouze zástavní věřitel, proti zástavnímu dlužníkovi, avšak toto neplatí, pokud jiné právní předpisy nedovolují soudní prodej zástavy. Návrh musí obsahovat obecní náležitosti návrhu a zvláštní náležitosti podle § 79 odst. 1 věty druhé a třetí, § 79 odst. 2 OSŘ.¹⁰⁰

4.3.7.9 Řízení o zákazu výkonu práv spojených s účastnickými cennými papíry

Toto řízení se řadí mezi zvláštní řízení soudní. Svou povahou vykazuje znaky vykonávacího řízení. Řízení se zahajuje na návrh, k němuž musí být připojeno rozhodnutí, kterým byla uložena povinnost, listiny prokazující vlastnické právo navrhovatele k účastnickým cenným papírům a listiny, které se týkají počtu účastnických cenných papírů navrhovatele, k nim přešlo vlastnické právo na hlavního akcionáře. Účastníky řízení jsou navrhovatel, hlavní akcionář a akciová společnost.¹⁰¹

4.3.8 Řízení ve věcech rodinněprávních

4.3.8.1 Řízení ve věcech manželských a partnerských

Některá řízení ve věcech manželských a partnerských mají charakter řízení sporných i když s určitými odlišnostmi. Zařazení těchto řízení do ZŘS vyvolalo četné diskuze. Ale v rámci jednotnosti úpravy byla řízení, odlišující se od nesporných řízení a od zvláštních řízení, zařazena do ZŘS. Řízení ve věcech manželských lze rozdělit na:

- 1) řízení o povolení uzavření manželství lze zahájit pouze na návrh toho, kdo chce uzavřít manželství. Návrh na povolení manželství může podat osoba,

⁹⁹ HROMADA, Miroslav, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 654

¹⁰⁰ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 226 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-829-1. Str. 115

¹⁰¹ LEVÝ, Jiří, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 675

kteřá již dovršila 16 let, ale nedovršila zletilosti. Návrh na zahájení řízení musí obsahovat obecné náležitosti a náležitosti, které jsou typické pro návrh na povolení manželství. Náležitosti, typické pro návrh na povolení manželství mohou vyplývat z hmotněprávní úpravy. Návrh na povolení manželství lze učinit i ústně do protokolu. Účastníci řízení jsou navrhovatel, zákonní zástupci a ten, s nímž má být manželství uzavřeno. Místně příslušným soudem je okresní soud. Věcná příslušnost náleží obecnému soudu nezletilého.

2) Řízení ve statusových věcech manželských lze rozdělit na:

- řízení o určení, zda tu manželství je či není, a o neplatnosti manželství lze zahájit na návrh manžela. Soud může určit, že manželství není i bez návrhu. V tomto řízení je oslabena zásada oficiality. Náležitosti návrhu jsou opět obecné náležitosti podání, zvláštní náležitosti podle § 79 OSŘ a dále náležitosti návrhu vyplývají z hmotněprávní úpravy.
- řízení o rozvod manželství se zahajuje výlučně na návrh. Toto řízení obsahuje prvky sporného řízení. Řízení o rozvod manželství lze zahájit podáním společného návrhu. Věcně příslušným soudem je okresní soud. Místní příslušnost se určuje podle posledního společného bydliště manželů, nebo pokud v místě společného bydliště bydlí alespoň jeden z nich, nebo společné bydliště, které nebylo určeno jako trvalý pobyt. Pravidla pro určení místní příslušnosti je více.

3) Řízení ve statusových věcech partnerských. Pro řízení ve statusových věcech partnerských použijí obdobně ustanovení pro řízení ve statusových věcech manželských.

4.3.8.2 Předběžné řízení ve věcech ochrany proti domácímu násilí

Řízení ve věcech ochrany proti domácímu násilí jsou sporná řízení, ale v rámci jednotnosti úpravy jsou zařazeny do ZŘS.

1) Předběžné opatření ve věcí ochrany proti domácímu násilí je možné vydat pouze na návrh, který lze podat i ústně do protokolu. Náležitostmi návrhu jsou náležitosti podle § 42 odst. 4 OSŘ, náležitosti předběžného opatření

obsažené v § 402 odst. 1 ZŘS. Předběžná opatření mají zvláštní náležitosti, které se řídí ustanovením § 75 OSŘ. Účastníky řízení jsou navrhovatel, odpůrce, případně osoba, proti které je násilí vedeno. Další účastníci se odvíjí na základě osoby navrhovatele. Místně příslušným soudem je obecný soud navrhovatele.¹⁰²

- 2) Prodloužení předběžného opatření. Podáním návrhu na prodloužení předběžného opatření lze prodloužit předběžné opatření. Tento návrh musí být podán před uplynutím doby předběžného opatření.¹⁰³

4.3.8.3 Řízení o určení a popření otcovství

Řízení o určení otcovství se dělí na:

- 1) Určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů:
 - určení otcovství k dítěti neprovdané matky, které se zahajuje na návrh matky nebo otce. Toto řízení může být zahájeno i bez návrhu, pokud není návrh na zahájení řízení podán v přiměřené době.
 - určení otcovství po rozvodu nebo prohlášení manželství za neplatné se zahajuje na návrh matky nebo bývalého partnera matky, který se domnívá, že je otcem dítěte. Podání návrhu je omezené. Návrh musí být podán do jednoho roku od narození dítěte. Pozdní podání návrhu není neodstranitelnou vadou návrhu.

Pro řízení o určení otcovství je místně příslušný obecný soud dítěte, nebo v případě, že nelze určit obecný soud dítěte, je místně příslušný obecný soud matky. Věcná příslušnost náleží okresnímu soudu. V případě, že soud rozhodl ve věci, že manželství není, soud sám zahájí řízení o určení otcovství. Řízení o popření určeného otcovství lze zahájit i bez návrhu, vyžaduje-li to zájem dítěte. Účastníky řízení jsou matka dítěte, dítě a muž, o němž se můžeme domnívat, že je otcem dítěte.

- 2) Řízení o určení a popření mateřství se řídí přiměřeným použitím ustanovení o určení otcovství. Řízení o určení mateřství se jeví

¹⁰² HAMULÁKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 757

¹⁰³ HAMULÁKOVÁ, K., KŘIVÁČKOVÁ, J., in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 770

v prokázání mateřství jako jednodušší, protože občanský zákoník říká, že matka dítěte je žena, která dítě porodila.

4.3.8.4 Řízení ve věcech osvojení

Řízení ve věcech osvojení se dělí na osvojení nezletilého a ne osvojení zletilého. Řízení ve věcech osvojení nezletilého se dělí na jednotlivá dílčí řízení:

- přijímá prohlášení o udělení souhlasu k osvojení,
- rozhoduje o předání dítěte do péče před osvojením,
- rozhoduje o určení, zda je třeba souhlasu rodičů k osvojení dítěte,
- rozhoduje o návrhu rodičů, kteří podepsali souhlas s osvojením dítěte, na jeho vydání,
- rozhoduje o osvojení dítěte,
- rozhoduje o utajeném osvojení dítěte
- rozhoduje o nařízení dohledu nad úspěšností osvojení.¹⁰⁴

Místně příslušným soudem je obecný soud osvojeence. Pokud jde o řízení ve věcech osvojení ve spojení se zahraničím, je místně příslušný soud, v jehož obvodu má sídlo Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.

Řízení se zahajuje ne návrh. Řízení o odtajnění utajených informací, může být zahájeno bez návrhu, pokud to vyžaduje zájem dítěte. Návrh musí obsahovat obecné náležitosti a zvláštní náležitosti žaloby. V případě, že jde o osvojení ve styku s cizinou, musí být k návrhu připojeno rozhodnutí orgánu veřejné moci se souhlasem osvojení. Účastníci řízení jsou osvojenec a zákonný zástupce. V některých případech mohou být účastníci řízení i osvojitel, rodič osvojeence a manžel osvojitele.¹⁰⁵

Pro řízení o osvojení zletilého je místně příslušný obecný soud osvojeence. Toto řízení může být zahájeno pouze na návrh, které kromě obecných náležitostí musí obsahovat souhlas osvojeence. Účastníky řízení jsou osvojenec, jeho dítě a osvojitel. Dalšími možnými účastníky jsou zákonný zástupce nebo opatrovník osvojeence.

¹⁰⁴ § 420 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

¹⁰⁵ SVOBODA, Karel, in. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7. Str. 827

4.3.8.5 Péče soudu o nezletilé

- 1) Soud může v případě nutnosti rozhodnout pomocí předběžného opatření. Řízení o předběžném opatření upravující poměry dítěte lze zahájit na návrh orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Kromě obecných náležitostí musí návrh obsahovat i náležitosti obsažené v § 75 OSŘ. Příslušným soudem je obecný soud navrhovatele
- 2) V řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, soud rozhoduje ve věcech obsažených v § 466 ZŘS. Místně příslušným je obecný soud nezletilého dítěte, případně soud, v jehož obvodu se nezletilý zdržuje. Řízení se zahajují podle svého druhu. Řízení podle § 466, písm. j), l) a m) ZŘS se zahajuje pouze na návrh zákonného zástupce osvojence. Řízení podle § 466 písm. r) a s) ZŘS lze zahájit pouze na návrh nezletilého, nebo jeho zákonného zástupce. Pokud bylo nařízeno předběžné opatření podle § 452 ZŘS, lze řízení o péči o nezletilého zahájit i bez návrhu.
- 3) Řízení o navrácení nezletilého ve věcech mezinárodních únosů dětí lze zahájit na návrh. Místně příslušným soudem je soud, v jehož obvodu má sídlo Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, tedy Městský soud v Brně. Účastníky řízení jsou navrhovatel, odpůrce, dítě, které je zastoupeno úřadem sociálně-právní ochrany dětí, případně nezletilý rodič.

4.4 Zahájení insolvenčního řízení

Insolvenční řízení je upraveno v zákoně č. 182/2006 Sb. insolvenční zákon a subsidiárně se používá OSŘ a ZŘS. Insolvenční řízení lze považovat za samostatný typ civilního řízení.

Insolvenční návrh může podat věřitel, nebo i sám dlužník. Pokud se jedná o hrozící úpadek, může insolvenční návrh podat pouze dlužník.

Insolvenční návrh musí obsahovat kromě obecných náležitostí podání označení dlužníka, věřitele, označení jejich zástupců. Pokud insolvenční návrh podává věřitel, musí k návrhu připojit přihlášku, s přihlášenou splatnou pohledávkou. Dále musí návrh obsahovat skutečnosti, z nichž vyplývá úpadek dlužníka a skutečnosti, z nichž vyplývá oprávnění věřitele, důkazy a to, čeho se navrhovatel domáhá. K insolvenčnímu návrhu musí být připojeny důkazy, listiny a potřebný počet stejnopisů. Pokud insolvenční návrh podává dlužník, musí

k návrhu připojit i seznam majetku, zaměstnanců, závazků a listiny, které svědčí o jeho úpadku, případně hrozícího úpadku. V případě, že dlužník zvolí jako řešení svého úpadku, případně hrozícího úpadku, oddlužení, musí být k návrhu na zahájení řízení připojen návrh na povolení oddlužení. Insolvenční návrh musí obsahovat úředně ověřený podpis, nebo v případě podaného insolvenčního návrh elektronicky, musí být insolvenční návrh podepsaný zaručeným elektronickým podpisem.¹⁰⁶

Pokud je podán další insolvenční návrh, vůči stejnému dlužníku, nezahajuje se další insolvenční řízení, ale tento návrh se bere jako přistoupení k insolvenčnímu řízení.

Insolvenční řízení se zahajuje dnem doručení insolvenčního návrhu příslušnému soudu. Zahájení insolvenčního řízení oznámí insolvenční soud vyhláškou nejdéle 2 hodiny poté, co je mu doručen insolvenční návrh. Zveřejněním vyhlášky o zahájení řízení nastávají účinky zahájení řízení.

4.5 Zahájení rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení upravuje zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů a subsidiárně se používá OSŘ. Rozhodčí řízení je vedeno na základě dohodnutých pravidel, která si účastníci zvolili. Účastníci si zvolí nejen pravidla pro vedení řízení, ale i rozhodce.

Rozhodčí řízení se zahajuje doručením žaloby. Účastníci řízení si mohou dohodnout i jiný způsob zahájení řízení.

Rozhodčí řízení je zahajováno žalobou, jejíž náležitosti nejsou přesně stanoveny. Náležitosti rozhodčí žaloby se dovozují z obecných náležitostí a ze zvláštních náležitostí, které obsahuje žaloba. Další zvláštní náležitosti rozhodčí žaloby mohou být určeny řády rozhodčích soudů.¹⁰⁷

¹⁰⁶ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. xxi, 1100 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-320-2. Str. 206

¹⁰⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 570 stran. ISBN 978-80-7380-571-5. Str. 412

4.6 Zahájení vykonávacího řízení

Vykonávací řízení lze považovat za stadium civilního řízení. Vykonávací řízení následuje po nalézacím řízení, ale toto neplatí vždy. Vykonávacím řízením se uspokojuje nárok, který byl přiznán pomocí státní moci. Vykonávací řízení se zahajuje na návrh oprávněného. Návrh na zahájení vykonávacího řízení musí obsahovat obecné náležitosti a přiměřeně obsahuje i náležitosti podle § 79 odst. 1 OSŘ, dále pak rodné číslo povinného, pokud ho oprávněný zná a způsob provedení vykonávacího řízení. Náležitosti návrhu na zahájení řízení záleží na způsobu provedení výkonu rozhodnutí. Náležitosti návrhu, podle způsobu provedení, jsou obsaženy v § 261 odst. 1 OSŘ. Další náležitostí je stejnopis rozhodnutí, který musí obsahovat doložku vykonatelnosti. Pokud se návrh na zahájení vykonávacího řízení podá k soudu, který rozhodl o věci v I. stupni, nepřikládá se stejnopis rozhodnutí.¹⁰⁸

4.7 Zahájení exekučního řízení

Exekuční řízení je upraveno zákonem č. 120/2001 Sb. exekuční řád. Exekuční řízení může být pro některé tituly pro výkon rozhodnutí považováno za další možný postup pro vymožení přiznaného nároku. Exekuční tituly jsou uvedeny v § 40 EŘ. Exekuční řízení se zahajuje na návrh. Návrh musí obsahovat obecné náležitosti podání a dále náležitosti stanovené exekučním řádem, a to označení exekutora, kterého si vybírá oprávněný, označení sídla exekutora, označení kdo podání činí, čeho se týká, co sleduje, podpis a datum. Návrh musí dále obsahovat označení účastníků, označení exekučního titulu, uvedení toho, co má být vymoženo, označení důkazů, označení, v jakém rozsahu povinný splnil povinnost. Dále musí být k návrhu přiložen originál či ověřená kopie exekučního titulu, potvrzení o vykonatelnosti, pokud nebyl exekuční titul vydán exekučním soudem. Řízení se zahajuje dnem doručení návrhu.

4.8 Zahájení správního řízení

Správní řízení není druhem civilního řízení. Řízení ve správním soudnictví pokud není stanoveno SŘS jinak, používá přiměřeně ustanovení OSŘ, části první a třetí. Správní řízení je zahajováno na návrh, dnem doručení návrhu k soudu.

¹⁰⁸ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá, Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Vydání první. Praha: Leges, 2015. 352 stran. Student. ISBN 978-80-7502-077-2. Str. 28

Propojení s OSŘ tak lze spatřovat v podobě návrhu, který obsahuje, v níže uvedených případech, náležitosti žaloby. Návrhy na zahájení správního řízení s náležitostmi žaloby podle OSŘ jsou kompetenční žaloby, podání na ochranu před nečinností správního orgánu, podání na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu a podání proti rozhodnutí vydaným v oblasti veřejné správy orgánem výkonné moci, orgánem územního samosprávného celku, proti rozhodnutí PO a FO, jimž byla svěřena pravomoc rozhodovat o právech a povinnostech PO a FO v oblasti veřejné správy.¹⁰⁹

¹⁰⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0. Str. 742

5 Závěr

Cílem práce bylo ucelit pohled na zahájení řízení, na společné části řízení, která se zahajují dle OSŘ a která se zahajují dle ZŘS. Aby bylo možné ucelit pohled na zahájení řízení a poukázat na společné a rozdílné části zahajování sporných a nesporných řízení, bylo nutné provést historický exkurz, který ukázal, že civilní právo procesní prošlo vývojem, který byl v pozdějších dobách spojen s rozdělením civilního řízení na sporná a nesporná řízení. Již od 19. století docházelo k vymezení sporných a nesporných řízení a k prvním kodifikacím, které rozdělovaly tato řízení.

V kapitole sporná a nesporná řízení byly vymezeny společné části sporných a nesporných řízení a rozdíly mezi nimi. Mezi společné části sporných a nesporných řízení patří některá ustanovení, týkající se účastníků řízení. Další společnou částí jsou některé zásady, které můžeme rozdělit na společné zásady pro všechna řízení a zásady, které ovládají pouze civilní řízení. Nejpodstatnější rozdíly mezi spornými a nespornými řízeními spatřuji v účastnících řízení, zásadách ovládající řízení a v charakteru rozhodnutí. Do kapitoly sporná a nesporná řízení jsou zařazena i řízení, která mohou předcházet zahájení řízení. Tyto řízení mají vliv na zahájení samotného řízení ve věci.

Stěžejní kapitola Zahájení řízení upravuje, jakým způsobem se řízení dle OSŘ i ZŘS zahajuje. Část kapitoly je věnována společným náležitostem, které se týkají zahájení řízení dle OSŘ i ZŘS. Nejpodstatnější částí pro zahájení řízení je podání, které dle řízení označujeme jako žalobu nebo návrh na zahájení řízení. Řízení dle OSŘ se zahajuje žalobou. Řízení dle ZŘS se zahajují na návrh nebo i bez návrhu, zákon stanoví, kdy se řízení zahajují pouze na návrh. Návrh na zahájení řízení je možné učinit také ústním podáním do protokolu. Řízení zahajována bez návrhu se zahajují vydáním usnesení. Žalobu a návrh na zahájení řízení spojují náležitosti, které musí obsahovat každé podání. V kapitole jsou rozebrány zvláštní náležitosti žaloby, které musí žaloba obsahovat, vady žalob, druhy žalob a druhy petitů. Z judikatury vyplývá, že žaloba nemusí petit obsahovat. Není povinností žalobce uvádět v žalobě petit, ale je nutné, aby z žaloby bylo možné dovodit, čeho se žalobce domáhá. Lze říci, že petit je fakultativní náležitostí žaloby, na rozdíl od určení toho, čeho se žalobce domáhá.

ZŘS upravuje, jak jsou jednotlivá řízení zahajována a co jednotlivé návrhy na zahájení řízení obsahují. V práci je poukázáno i na náležitosti usnesení, kterým se zahajují některá řízení dle ZŘS a na návrh, který je učiněn ústně do protokolu.

OSŘ se subsidiárně používá i u řízení, která mají vlastní úpravu, jako jsou exekuční řízení, insolvenční řízení atd. Občanský soudní řád má vliv i na řízení, která nejsou soukromoprávního charakteru a neřadí se mezi civilní řízení. V práci je toto řízení uvedeno proto, abych poukázala na subsidiární použití OSŘ ve správním řízení. SŘS uvádí, která ustanovení OSŘ se týkají správního řízení. Vliv OSŘ na správní řízení je patrný z ustanovení, které se týká náležitostí žalob.

Ze studia tématu vyplynulo, že se civilní proces stále vyvíjí. S přijetím zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku přišla potřeba zavedení nových řízení. Nová řízení, která mají základ v občanském zákoníku, jsou zakotvena v ZŘS. Lze tedy vyvozovat, že s vývojem společnosti a právních vztahů bude potřeba postupem času zavádět nová řízení. S vývojem telekomunikačních zařízení přibývá možností, jakou formou jsou podání doručena soudu a jaké náležitosti musí podání obsahovat. Samotné zahajování řízení se snaží být co nejjednodušší a přístupné každému člověku. Zahájit řízení lze i pomocí formuláře na internetové síti. Použití formuláře je značné zjednodušení k zahájení řízení. Nevýhodou formulářové žaloby lze spatřit po jejím vyplnění, v nepřehlednosti a nedostatečné možnosti vyjádření se žalobce.

Největší změnou v nedávné době prošlo civilní právo procesní po přijetí občanského zákoníku. Další změny v civilním řízení a zahájení řízení budou záviset na potřebách společnosti a na novelizacích občanského zákoníku, který je přímo provázán s občanským soudním řádem.

6 *Resumé*

This thesis is divided into two chapters. The first one deals with an evolution of the Civil law and the second one with division of legal proceedings into contradictory proceedings, unquestionable proceedings and initiation of the proceedings where Initiation of the proceedings under the Civil Procedure Code and under the Law on Special court proceedings is a crucial part of this thesis.

The civil law and the civil procedure has evolved tremendously when it separated from the criminal procedure. The biggest progress of the civil procedure was made in 18th century with a specification of principles for the civil procedure. In the chapter History, there is a description of a lawsuit back from the 18th century. An important moment for an evolution of the civil procedure was division of contradictory and unquestionable proceedings into a different parts of a legislation. Nowadays, contradictory proceedings are part of a Civil Procedure Rules and Law on special court proceedings contains unquestionable proceedings and special court proceedings.

Chapter focused on contradictory and unquestionable proceedings contains common provisions for contradictory and unquestionable proceedings. Common parts of contradictory and unquestionable proceedings include: some principles concerning the procedure and provisions concerning participants and obstacles of the procedure. Differences between contradictory and unquestionable proceedings are regularized separately. Also, there are definitions of proceedings, differences of participants of proceedings, differences of principles governing proceedings, differences in court jurisdiction, in the nature of a decision and in costs of judicial proceedings.

The crucial chapter Initiation of the proceedings under the Civil Procedure Code and under the Law on Special court proceedings contains common provisions concerning motions which are foundation for taking legal actions or a motion to initiate proceedings. A subchapter Initiation of the Proceedings according to Civil Procedure Rules regularizes a lawsuit and requirements of a lawsuit. Also, it is imperative to define types of lawsuits which can be differentiated according to a lot of aspects. This subchapter also includes definition of legal defects which can influence proceedings. One of the legal essentials of a lawsuit is also definition of what is the prosecution aiming to

achieve. The plaintiff may incorporate a statement of a claim into a lawsuit which can be divided into several types. Legal proceedings can be initiated in accordance with Civil Procedure Code and also in accordance with the Fifth Head of Civil Procedure Code. This means an institution of legal proceedings on the basis of a contested decision issued by an administrative authority. Proceedings initiated in accordance with the Law on Special court proceedings may be initiated with or without a motion. In the subchapter concerning Initiation of the proceedings under the Law on Special court proceedings, there are requirements necessary for an initiation of proceedings and also requirements for a decision, which is used to initiate the proceedings without a motion. The remaining part of the chapter is dedicated to an initiation of the proceedings of a particular proceeding mentioned in the Law on Special court proceedings and other proceedings which can be at least partially initiated in accordance with either Civil Procedure Code or the Law on Special court proceedings.

7 Seznam použitých pramenů

Publikace:

ADAMOVIÁ, Karolina a SOUKUP, Ladislav. *Prameny k dějinám práva v českých zemích*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 362 s. Dokumenty. ISBN 978-80-7380-271-4.

DAVID, Ludvík et al. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 2 sv. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7357-460-4

HORA, Václav a SPÁČIL, Jiří, ed. *Československé civilní právo procesní: I.-III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. xxxii, 211, 442, 286 s. Klasická právnická díla. ISBN 978-80-7357-540-3

KLABOUC, Jiří. *Staré české soudnictví: Jak se dříve soudívalo*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1967

KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. xxi, 1100 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-320-2.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné: zákon o zvláštních řízeních soudních, zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (řízení ve věcech veřejného rejstříku)*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. xxxi, 979 stran. Praktický komentář. ISBN 978-80-7478-869-7.

MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přeprac. vyd., (v nakl. Leges 1.). Praha: Leges, 2010. 640 s. Student. ISBN 978-80-87212-39-4.

SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Civilní proces*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. 1202 s. ISBN 80-86861-09-0.

STAVINHOVÁ, Jaruška a HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 660 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; č. 332. ISBN 80-7239-155-0.

SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013. xxiii, 1398 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.

SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2015. xxi, 1032 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-297-7.

SVOBODA, Karel. *Žaloba v civilním řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ix, 301 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7357-535-9.

VOJÁČEK, Ladislav, SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 694 s. ISBN 978-80-7380-257-8

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice: doplněné o předpisy evropského práva*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011. 711 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-842-0.

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Část druhá, Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Vydání první. Praha: Leges, 2015. 352 stran. Student. ISBN 978-80-7502-077-2.

WIPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 226 stran. Právní monografie. ISBN 978-80-7478-829-1.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. 570 stran. ISBN 978-80-7380-571-5.

Absolventské práce

FENDRYCH, Jakub. *Podstata nesporného řízení*. Plzeň, 2012. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Karel Svoboda.

VRBKOVÁ, Nikola. *Účastníci sporného a nesporného řízení*. Plzeň, 2012. Diplomová práce (Mgr.). Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická. Vedoucí práce Miloslav Ungr.

Právní předpisy

Základní zákon státní číslo 144/1867 ř. z. o moci soudcovské

Císařský patent 208/1854 ř.z. kterým se zavádí nový zákon o soudním řízení v nesporných právních věcech

Zákon číslo 66/1873 ř. z. o řízení v nepatrných věcech právních

Zákon číslo 20/1883 ř. z. o řízení k prohlášení za mrtvého

Zákon číslo 110/1895 ř. z. týkající se zavedení zákona o výkonu moci soudní a příslušnosti řádných soudů v občanských věcech (jurisdikční normy)

Zákon číslo 111/1895 ř. z. o vykonávání moci soudní a o příslušnosti řádných soudů v občanských věcech právních (jurisdikční norma)

Zákon číslo 112/1895 ř. z. o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)

Zákon číslo 113/1895 ř. z. o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní)

Zákon číslo 78/1896 ř. z. o zavedení zákona o řízení exekučním a zajišťovacím

Zákon číslo 11/1918 Sb. o zřízení samostatného státu československého

Zákon číslo 100/1931 Sb. o základních ustanoveních soudního řízení nesporného

Zákon číslo 319/1948 Sb. o zlidovění soudnictví

Zákon číslo 142/1950 Sb. o řízeních ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád)

Zákon číslo 99/1963 Sb. občanský soudní řád

Zákon číslo 1/1993 Sb. Ústava České republiky

Zákon číslo 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod

Zákon číslo 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

Zákon číslo 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Zákon číslo 300/2008 Sb. o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

Zákon číslo 89/2012 SB. občanský zákoník

Zákon číslo 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu spis.zn. 26 Cdo 930/98

Rozhodnutí Nejvyššího soudu spis.zn. 21 Cdo 909/2003

Internetové zdroje

BÍLEK, Jaroslav. *Ius regale montanorum aneb Právo královské horníkův* [online]. Kutná Hora. Vydavatelství a nakladatelství Martin Bartoš – Kuttna. 2000 [cit.12.03.2016]. Dostupné na WWW:http:// http://www.cms-kh.cz/sites/default/files/books/ius_regale_montanorum.pdf. ISBN 80-86406-06-7

KNOLL, Vilém; JÁNOŠÍKOVÁ, Petra. Kodifikace a vývoj občanského práva procesního v 18. a 19. století [online]. In: SCHELLE, Karel; VOJÁČEK, Ladislav (Eds.). Rakousko-uherské vyrovnání 1867 a jeho státoprávní důsledky v českých zemích a na Slovensku. Ostrava: KEY Publishing s. r. o., 2007 [cit. 12. 3. 2016]. ISBN 978-80-878071-48-9. S. 18. Dostupné z: https://www.academia.edu/1494480/Kodifikace_a_v%C3%BDvoj_ob%C4%8Dansk%C3%A9ho_pr%C3%A1va_procesn%C3%ADho_v_18._a_19._stolet%C3%AD

<http://www.nssoud.cz/>

<https://www.justice.cz>

<https://epodatelna.justice.cz>

<https://www.beck-online.cz>

<http://www.epravo.cz/>